

Közgazdász Doktoranduszok és Kutatók X. Nemzetközi Téli Konferenciája

2024. március 5.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus, Gödöllő

Absztraktkötet

**Közgazdász Doktoranduszok és Kutatók
X. Nemzetközi Téli Konferenciája**

Absztraktkötet

A konferencia szervezője:

Doktoranduszok Országos Szövetsége – Közgazdaságtudományi Osztály

Szerkesztő:

Dr. Kovács Csaba József – Földi Péter – Viktor Patrik

Felelős kiadó:

Doktoranduszok Országos Szövetsége

ISBN 978-80-69066-03-8

Együttműködő partnerünk:

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kulturális és Innovációs Minisztérium

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

TéKa, Komárom (Szlovákia)

Tartalomjegyzék

A bitcoin globális gazdasági hatásai és a blokklánc jövője	1
A digitalizáció térnyerése pénzügyeinkben és annak hatásai pénzügyi tudatosságunkra	3
A felsőoktatási technológia- és tudástranszfer aktuális fejlődési irányai Magyarországon	4
A gazdasági ciklusok hatásai a nyugdíjbiztonságra	6
A gépi tanulás szerepe az önvezető autók fejlesztésében.....	7
A közbeszerzési jog fejlődése Magyarországon a rendszerváltást követő időszakban.....	9
A Nagyikonság mezővárosainak gazdasági és társadalmi jelene és jövője	11
A nehéz helyzetű vállalkozások témakörének átfogó szakirodalmi elemzése	12
A reziliencia fogalmának többszintű értelmezése	13
A Social media hatása az Z és Y generációra	14
A számviteli csalások a 21. században: szakirodalmi áttekintés.....	16
A választott és a természetesen kialakult vezetők közötti különbségek	18
A vállalatok ESG értékelésének és részvénytőrsi teljesítményének kapcsolata.....	20
A vállalkozói mentorálás alapjai	21
A vizuális szimuláció megjelenése az ellátási láncban: szisztematikus áttekintés	22
Az agrártársadalom helyzetértékelése empirikus eredmények alapján: Az egységes árualapú termelés szerepe a jövőkép megítélésében	23
Az elektromobilitásra való átállás rövid és hosszú távú hatásai	24
Az IFRS áttérés hatása a Budapesti Értéktőrsdén jegyzett vállalatok adózott eredményére ...	26
Bankválasztási szokásokat befolyásoló tényezők a vállalati szegmensben – szakirodalmi összefoglalás.....	27
Döntéstámogató rendszerek a mezőgazdaságban.....	28
Dróntechnológia a logisztikában	30
Egy Magyar Sportszervezet Controlling Rendszerének Komplex Esettanulmánya a Tulajdonosi Elvárások Integrációjának Tükreben.....	32
ESG és a számviteli minőség	33

Flowers are blooming in Antartica	34
Fogyasztói aggályok mélyreható elemzése a turisztikai fogyasztás terén	36
Hagyományos és alternatív/ megújuló energia témájú tőzsdén kereskedett alapok (ETF-ek) befektetési lehetőségei.....	37
Halandósági modellek életkortól függő paramétereinek időbeli változása.....	38
Hogyan lett Amerika ikonikus sportautójából villanymotor hajtotta családi SUV?	40
IFS ERP rendszer	42
Innovatív fizetési megoldások és kisegítő eszközök.....	44
Kriptovaluta árfolyamának előrejelzése különféle DSS-ek által	46
MES rendszer bevezetésének hatásai a termelésre.....	48
Monetáris politika a fogyasztóvédelemben.....	50
Napelemes energiellátás	51
Részvételi modellezés a menedzsment- és szervezettudományokban. Szisztematikus irodalmi áttekintés.....	53
Stratégiai-gazdasági kompetenciák a sérülékeny csoportokban	54
Tervező-kivitelező felelősség és kapcsolat az építőiparban.....	55

A bitcoin globális gazdasági hatásai és a blokklánc jövője

Boros Dávid¹– Viktor Patrik²

A kutatásom azt fogja elemezni, hogy ki, miért és milyen céllal alkotta meg a bitcoint. Összevetem a bitcoin melletti érveket és ellenérveket hiteles emberek nézőpontjaiból. A célom az, hogy megtudjuk milyen szerepe lesz a bitcoinnak a blokkláncak és más kriptovalutának a jövőben. Illetve azt, hogy milyen problémákat okozott a pénzügyi piacokon és hogyan reagált rá a tőzsde. Milyen veszélyt és kockázatokat jelent a hagyományos pénzügyi rendszerre. Miért lett illegális fizetőeszköz a kriptovaluta. Hogyan és milyen stratégiával tudták szabályozni a központi bankok. Milyen intuíciók vezérelték a kis befektetőket, hogy pénzüket egy ismeretlen ügyletbe fektessék. Mi a véleményük a piaci szakértőknek, mikor jelentek meg az intézményi befektetők. A kutatásomban megnézzük honnan indult a kriptovaluta és hol tart jelenleg, illetve azt is hogy milyen indikátorokat használnak kereskedéshez milyen platformokon lehet kereskedni, hogyan lehet tárolni. A bitcoin a peer- to-peer elektronikus pénzrendszer kialakítás miatt jött létre amely lehetővé teszi a közvetlen tranzakciókat két fél között, ez a tranzakciós hálózat épül a blokkláncra. A dolgozatomban bemutatom a blokkláncot azt az adatbázist amire a kriptovaluták épülnek. A kriptovaluták technológiája gyorsan népszerűvé vált. A cél az lesz, hogy bemutassam ezt a technológiát és ismertessem, hogy milyen lehetőségeket tart a jövőben ez a technológia, mire használják manapság, tanulmányozzuk mivel jobb ez a technológia megoldás mint más ehhez hasonló rendszerek. ebben a témakörben is összevetjük szakértők véleményét, illetve kutatást végzünk, hogy milyen intézmények használják már ezt a technológiát. Milyen előnyökkel jár, például átláthatóság, decentralizáltág és milyen hátrányokkal. A bitcoint elő kell állítani vagyis ki kell bányászni őket, amit úgynevezett bányászok végeznek. A bányászat bonyolult matematika képletek megoldásával történik amit erre a célra kialakított számítógépekkel végeznek. Ezek a számítógépek komoly erőforrással rendelkeznek ami annyira magas hőt termel, hogy akár hatással lehet a globális felmelegedésre. Ennek az állításnak a kutatásomban utána járunk. Azonban ezeket a számítógépeket hűteni is kell, hogy meggátolják a túlmelegedést ami komoly energiaigényekkel jár. A cél az, hogy megtudjuk kik a bányászok mit kapnak a bányászatért

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

cserébe. A kutatás három fő fókuszot helyez előtérbe: A Bitcoin és a blokklánc globális gazdasági hatásait, a kriptovaluták érveit és ellenérveit, valamint a bányászat és környezeti hatásokat vizsgálja. Az átfogó elemzések keretében bemutatom a Bitcoin szerepét a pénzügyi rendszerben, összevetve a kriptovaluták társadalmi és gazdasági hatásait. Grafikonokkal fogom bemutatni, hogy milyen ármozgások milyen kereskedési hajlandóság van jelen, és milyen piaci tőkével rendelkeznek a kriptovaluták. A kutatás azonban nemcsak a problémákat emeli ki, hanem a blokklánc technológia előnyeit is hangsúlyozza, különös tekintettel a decentralizált és átlátható jellegére. Ezen eredmények alapján a kutatás összefoglalóan elemzi a kriptovaluták jelenlegi helyzetét és jövőbeni kilátásait a világban.

Kulcsszavak: veszély, kockázat, elemzés, stratégia, intuíció

JEL kód: G1

A digitalizáció térnyerése pénzügyeinkben és annak hatásai pénzügyi tudatosságunkra

Kerékgyártó Margaréta¹

A digitalizációs korszak, amelyben élünk, rendkívül dinamikusan halad és hálózza át életünk minden területét. Így az pénzügyeink alakulásában is szerepet játszik.

Mind a piac, mind az állam igyekszik korszerű megoldásokkal előállni pénzügyeinkre vonatkozóan. Gondoljunk csak kedvenc bankunk folyamatosan frissülő mobilapplikációjára vagy akár a WebKincstár felületére. Azonban fontos azt is felmárnunk, hogy a lakosság mennyire képes az innovatív pénzügyi megoldásokat kihasználni, valamint, hogy milyen mértékű ezekre egyáltalán az igény. A kérdés megválaszolása nagyban függ az emberek bizalmától, edukációjától és nyitottságától egyaránt, amelyet kérdőíves kutatással is vizsgálók.

Jelen tanulmányban a digitális jegybankpénzben rejlő potenciált kutatom, ami mellett a Magyar Nemzeti Bank is elkötelezett. A digitális jegybankpénz nemcsak a felhasználóknak kínálna újfajta, eddig nem létező szolgáltatást Magyarországon, de a nemzetgazdasági változások kezelésében is segítségül szolgálna az irodalmak szerint. A gyorsan változó környezet miatt kihívás a monetáris politikának (és az eszközeinek), hogy megfelelően lépést tudjon tartani a fejleményekkel. Az emberek digitális kompetenciai szintje viszonylag stagnál, a bankrendszerbe vetett hit pedig az elmúlt évek bankcsődjei során lehet, hogy megingott.

Fontos lenne az egyén és az állam szintjén is tehát, hogy az említett aspektusokban további javulás mutakozzon, ahhoz, hogy a gazdasági és társadalmi jólét minél inkább teret nyerhessen. Ez az, amit a digitalizáció korszakában is vizsgálunk kell.

Kulcsszavak: digitalizáció, digitális jegybankpénz, pénzügyi tudatosság, monetáris politika, társadalmi jólét

JEL kód: E5, G5, I2, O3

¹ közgazdálkodás és közpolitika MSc hallgató, Nemzeti Közszoigálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, margareta.kerekgyarto@gmail.com

A felsőoktatási technológia- és tudástranszfer aktuális fejlődési irányai Magyarországon

Tóth Bence¹

A felsőoktatási modellváltással az egyetemek finanszírozási rendszere gyökeresen megváltozott: az intézmények teljesítményük alapján, oktatási, kutatási és innovációs eredményeik után jutnak forrásokhoz. Az új szemléletmóddal felértékelődött az egyetemi tudás gazdasági hasznosításának kérdése, vagyis a technológia- és tudástranszfer tevékenység. Ez jellemzően az egyetemi K+F kapacitások szolgáltatásként való értékesítése, ipari partnerekkel való közös kutatás, valamint spin-off tevékenység és ahhoz kapcsolódó inkubációs szolgáltatások útján termel önálló bevételt az intézmény számára.

Az Izraelben, majd az angolszász országokban, később pedig az egész fejlett világban elterjedt technológia- és tudástranszfer feladatokat ellátó szervezetek idővel megjelentek Magyarországon is. Egyes intézmények önállóan ismerték fel ennek szükségességét, míg máshol állami támogató eszközök biztosították ezek létrejöttét. A nemzetközi jó gyakorlatok alapján két modell alakult ki. Az elsőben a tudástranszfer tevékenység az egyetemi szervezetrendszeren belül helyezkedik el. Ennek előnye az intézménybe való beágyazottság, a közvetlen kapcsolatok a kutatókkal, azonban Magyarországon a szervezeti egység autonómiája jelentősen korlátozta ennek sikerét.

Egy 2019-2023 között zajló KFI projekt összesen 22 hazai egyetemen kívánta megteremteni az innovációs ökoszisztéma belső intézményi alapjait, melynek előremutató, ugyanakkor vegyes eredményei születtek. A tanulságokat levonva a szakpolitika új stratégiai irányokat nyit a második modell kipróbálásával, amely azon alapul, hogy a technológia- és tudástranszfer feladatokat egy intézményen kívüli, de egyetemi tulajdonban álló vállalat látja el, így hatékonyabban el tudja érni szakmai törekvéseit.

A vizsgálat célja, hogy a modellek nemzetközi és hazai eredményei alapján meghatározza az új modell bevezetésének lehetőségeit és veszélyeit a hazai innovációs ökoszisztémában.

¹ Doktorandusz, Óbudai Egyetem, Innováció Menedzsment Doktori Iskola, t.bence@stud.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: innovációs ökoszisztéma, modellváltás, innovációs szakpolitika, egyetemi tudástranszfer

JEL kód: O32, O38

A gazdasági ciklusok hatásai a nyugdíjbiztonságra

Szabó Zsolt Mihály¹

A gazdaság ciklikus jellege több évszázada foglalkoztatja a közgazdaság kutatóit. A gazdasági fellendülések előbb-utóbb megtorpannak, hanyatlás következik, majd újra fellendülés követ. A legtöbb ország gazdasága hosszú távon növekszik, bővül, ugyanakkor ez a bővülés, növekedés nem egyenletesen következik be, hanem hullámmozgás szerint változik. A gazdasági ciklus egy adott gazdaság kibocsátásának, a fogyasztásának, a beruházásnak stb. periodikusan ingadozó alakulása, ahol a lefelé menő ág létrehozza a felmenő ágat kiváltó okokat és fordítva.

A gazdasági ciklust más néven üzleti ciklusnak vagy konjunktúra ciklusnak is nevezik. Egyik fő mutatószáma a GDP, a bruttó hazai termék változása, mely megmutatja, hogyan teljesít egy adott ország gazdasága. Emellett a gazdasági ciklusok tanulmányozásához alkalmazni szokták még az ipari teljesítményt, a foglalkoztatottságot, a bevételeket és a kereskedelmet érintő mutatószámokat is.

A modern nyugdíjbiztonság és a hozzá kapcsolódó nyugdíjrendszerek célja, hogy az idős korban anyagi biztonságot nyújtson a lehető legmagasabb színvonalon, tehát a munkából való áttérés a nyugdíjas életbe a lehető legkisebb életszínvonal-csökkenéssel járjon, és a nyugdíjas évek egészére kiszámítható legyen. A nyugdíjbiztonság a nyugdíjrendszer védelmével foglalkozik, célja egy átlátható és megfelelő nyugdíjszínvonal kialakítása, valamint a nyugdíjrendszert érő kockázatok csökkentése gazdasági, jogi, vagy technikai eszközöket alkalmazva.

A gazdasági ciklusok komplexen fejtik ki hatásait egy ország nyugdíjrendszerére és hozzá kapcsolódó nyugdíjbiztonságára. E hatások elemzésének eredményeivel foglalkozik az előadás és a hozzá kapcsolódó publikáció.

Kulcsszavak: gazdasági ciklusok, növekedési elméletek, nyugdíjrendszerek modellezése, nyugdíjbiztonság, nyugdíj-megtakarítások

JEL kód: E21, F61, F62, H55, J32

PhD hallgató, Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola, szabo.zsoltmihaly@uni-obuda.hu

A gépi tanulás szerepe az önvezető autók fejlesztésében

Horcsák Tamás¹ – Viktor Patrik²

A kutatás az önvezető autók fejlesztésében kulcsfontosságú szerepet játszó gépi tanulás témakörének bemutatásáról fog szólni. Néhány példán keresztül bemutatásra fognak kerülni a már alkalmazott módszerek. Ezeken felül kutatási anyagok és tanulmányok bemutatásával igyekszem a témakört részletesebben körbejárni.

A gépi tanulás a mesterséges intelligencia (AI) egy területe melynek célja, hogy az emberi gondolkodáshoz, viselkedéshez hasonló, vagy ehhez mérhető teljesítményű gépek, jelen esetben járművek legyenek gyárthatóak. Az intelligens gondolkodás vagy viselkedés egy része a tanulási képesség. Leginkább erre a területre fókuszál a gépi tanulás. Az önvezető autók viselkedései is a gépi tanuláson alapulnak. Az önvezető autók rengetek szenzorral, érzékelővel (radar, kamera, éjjellátó...stb.) vannak ellátva. A vezetési szabályokat nagyon sok esetben lehetetlen szabályokként megfogalmazni és leprogramozni. – például: ha ezt látod a radarodon és azt a kamera képen akkor fékezz. Emiatt a szenzorokkal felszerelt autókat a fejlesztési szakaszokban emberek vezetik. Az emberi teszt vezetések során az autó (gép) tapasztalatokat gyűjt, teszi ezt úgy, hogy minden másodpercben, megtett méterben több százszor rögzíti a szenzorokból gyűjtött megfigyeléseket és azt, hogy az adott szituációban a sofőr hogyan reagált, milyen akciót hajtott végre. Kezdetben az első önvezető autók nagyon banális hibákat vétettek, de sok millió órányi tanítás után, ma már egy átlagosnak tekinthető sofőr teljesítményét megközelítik. Itt fontos kiemelni, hogy mindezt jól kontrolált környezetben. Ezek a technológiák teszik lehetővé a gépjárművek számára, hogy tanuljanak környezetükről és a közlekedési viselkedésről, a különböző felmerülő helyzetek megoldásáról, hogy a megfelelő döntéseket tudják meghozni az úton történő közlekedés során. Különböző tanulmányok vizsgálják, hogyan lehet a járműveket a megfelelő viselkedésre programozni vészhelyzetekre, váratlan helyzetekre, például balesetek elkerülésére. A dolgozatban a fent elmondottokat az interneten fellelhető anyagokból, tanulmányokból, forrásokból fogom összeállítani. A téma megismeréséhez bemutatásra kerülnek az alkalmazott szenzorok, a számítógépes látás, a környezeti érzékelés, objektumfelismerés és az anomália felismerés. Az anomaliafelismerés a

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

gépi tanulás és adatelemzés területén egy olyan módszer, amelynek célja az adatokban előforduló rendellenességek vagy szokatlan minták azonosítása. Az önvezető autók esetében az anomália felismerés fontos szerepet játszik a biztonságos és megbízható működés biztosításában és lehetővé teszi az autók számára, hogy hatékonyan reagáljanak a változó környezeti feltételekre és a rendszerhibákra.

Az első gépi tanuló megoldások már az 1950-es években megjelentek, de a huszadik században elsősorban még kutatási téma volt. A kétezres évek elejétől kezdve, és leginkább a 2010-es évektől azonban a gépi tanulási megoldások széleskörben terjedni kezdtek és mára egy iparág alakult ki körülötte. A mai világban ma már szinte bárki számára elérhetőek szoftverkönyvtárak, amelyekkel a gyakorlatban is megvalósítható a gépi tanulás.

Kulcsszavak: anomália felismerés; biztonság; öntanulás; adatelemzés; alkalmazás; autonóm jármű

JEL kód: G1

A közbeszerzési jog fejlődése Magyarországon a rendszerváltást követő időszakban

Szilva Gábor¹

A cikk célja, hogy a rendszerváltás időszakát követően bemutassa a hazai közbeszerzési rendszer jogszabályi hátterét, annak változását és fejlődését, kitekintéssel a már a korai időktől meghatározó európai uniós háttére.

A modern értelemben vett közbeszerzési szabályozást megelőzően, még a rendszerváltás előtt a közbeszerzésekhez hasonló versenytárgyalásos rendszert a vállalkozással és a szállítási szerződéssel kapcsolatos versenytárgyalásról szóló 14/1982. (IV. 22.) MT rendelet, továbbá a versenytárgyalásról szóló 1987. évi 19. törvényerejű rendelet szabályozta. Ezen jogszabályok áttekintését csak röviden szeretném bemutatni, mivel ezek hatása a mai jogi környezetre nem jelentős.

A közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. törvény (a továbbiakban: első Kbt.) volt az első rendszerváltás utáni közbeszerzési tárgyú törvény. Az első Kbt. megalkotását megelőző jogalkotási folyamatokat, illetve a magát az első Kbt. rendelkezéseit a cikkben részletesen ismertetni szeretném.

Figyelemmel hazánk 2004-es európai uniós csatlakozására egy új, a közösségi jognak mindenben megfelelő Kbt. megalkotása vált szükségessé. A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: második Kbt.) megalkotásának okait, körülményeit, továbbá a törvény céljait és alapelveit is részletesen szeretném bemutatni, kitérve az európai uniós jogi környezet változásaira is.

A második Kbt. a megalkotását követő nagy mennyiségű és mértékű törvényi módosítás miatt áttekinthetetlenné vált, a törvény napi szintű alkalmazása sok nehézséget okozott. Emiatt szükséges volt egy új szabályozás kialakítása. Ebből adódóan a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvényt (a továbbiakban: harmadik Kbt.) 2011. július 11. napján fogadta el az Országgyűlés és 2012. január 1. napján lépett hatályba.

¹ egyéni ügyvéd, felelős akkreditált közbeszerzési szaktanácsadó, szilva.gabor@gmail.com

A törvény megalkotásának okait, körülményeit, továbbá a törvény céljait és alapelveit is részletesen szeretném ismertetni a cikkben.

Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa 2014. február 26-án fogadta el a közbeszerzésekre vonatkozó új irányelveket:

- a közbeszerzésekről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2014/24/EU irányelvet, illetve a
- a koncessziós szerződésekről szóló 2014/23/EU irányelvet.

A fenti új európai uniós jogi háttér miatt ismét egy új jogszabályt, a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvényt (a továbbiakban: új Kbt.) fogadott el az Országgyűlés, amely 2015. november 1-jétől hatályos.

Az új törvény megalkotásának okait, körülményeit, továbbá a törvény céljait és alapelveit is részletesen leírom a cikkben.

Kulcsszavak: közbeszerzés, közbeszerzési jog, közbeszerzési jogfejlődés

JEL kód: K1, K3, K4

A Nagykunság mezővárosainak gazdasági és társadalmi jelene és jövője

Mezei Martin¹

Kutatásom tárgya a Nagykunság mezővárosi múlttal rendelkező településeinek vizsgálata. Az Észak-alföldi régióban található történelmi kistáj számos gazdasági és társadalmi problémával küzdő térség. Kutatásom hat településre tejed ki, melyek mind mezővárosi múltúak, de közülük ma csak öt visel városi rangot: Karcag, Kisújszállás Kunhegyes, Kunszentmárton és Túrkeve. Kunmadaras községi jogállású. Kutatásom fókuszában ezen települések közös gazdasági, és kulturális örökségének, valamint egyedi fejlődési útjainak bemutatása áll. A közös gazdasági és kulturális örökség a mezővárosi múlt, és az az örökség, hogy a településeket alapító kunok nemcsak a vármegye-rendszertől független közigazgatást, szabadalmas jogállást (adóval megváltott feudális kötelmek) kaptak, hanem osztoztak egy közös kultúrán is. A Nagykunság, mint történelmi táj ma már nem képez funkcionális egységet. A közös alapokból kiinduló hat település különböző válaszokat adott az elmúlt évtizedek kihívásaira. Azt, hogy melyik mennyire adott sikeres választ az ők ért gazdasági, társadalmi kihívásokra, azt a gazdasági, társadalmi viszonyaik hűen tükrözik.

Kutatásom célja egyrészt átvilágítani a Nagykunság mezővárosi múlttal rendelkező településeinek jelenlegi mérlegét egyenként, és egymással is összevetve, ami alapján megrajzolhatóvá válnak a jövőbeli esélyek, lehetőségek, veszélyek is. Céлом másfelől megvizsgálni azt is, hogy a különböző fejlődési pályákra került, másfajta térkapcsolatokra (is) támaszkodó települések számára mit jelent a közös nagykun örökség. Fölépülhet-e ebből egy kulturális termék, egy brand?

Kulcsszavak: Nagykunság, mezővárosok, területi egyenlőtlenségek, demográfia, munkaerőpiac

JEL kód: R10

¹ PhD hallgató, Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, MATE, mezeimartin11@gmail.com

A nehéz helyzetű vállalkozások témakörének átfogó szakirodalmi elemzése

Hegedűs Szilárd¹

A tanulmány célja az Európai Unió versenyjogában meghatározott nehéz helyzetű vállalkozás definíciójának való megfelelés vizsgálata a magyar kis- és középvállalkozási szektorban. A vizsgálati szempontok kiterjedtek jogi, valamint gazdasági változókra. Az EU versenyjogában a COVID-19 világjárvány idején messzemenőek voltak, és számos ágazatot érintettek, beleértve az egészségügyet, a fenntarthatóságot, a közbeszerzést és a geopolitikai dinamikát. Ezek a következmények rávilágítottak a hatékony végrehajtás szükségességére, és a politikai napirendek lehetséges elmozdulására, amelyek mindegyike hatással van az uniós versenyjog alkalmazására és végrehajtására. Az uniós állami támogatási törvény messzemenő kihatással van a különböző ágazatokra és iparágakra, befolyásolja a nemzeti politikák uniós célokhoz való igazítását, a jóléti államok átszervezését, valamint a tagállami kormányok fedezetét a válságok idején. A piaci koncentráció alakításában és a támogatások fokozatos megszüntetésében is szerepet játszik, kiemelve széleskörű és hatásos hatókörét. A tanulmány megismerteti az olvasót a nehéz helyzet fogalmával, és többszintű értelmezésével.

Kulcsszavak: nehéz helyzet, versenyjog, irodalmi feldolgozás

JEL kód: A10, A11, A12

¹ főiskolai docens, Budapesti Gazdaság Egyetem, Pénzügyi és Számviteli Kar, hegedus.szilard@uni-bge.hu

A reziliencia fogalmának többszintű értelmezése

Hegedűs Szilárd¹

A cégek pénzügyi rugalmassága nagy érdeklődésre számot tartó téma a pénzügy és a közgazdaságtan területén. Számos empirikus tanulmányt publikáltak annak érdekében, hogy megértsék azokat a tényezőket, amelyek hozzájárulnak a cégek pénzügyi rugalmasságához, és ennek a teljesítményükre gyakorolt hatásához. A vállalatok rugalmassági keretrendszerei elengedhetetlenek ahhoz, hogy megértsék és javítsák képességüket, hogy ellenálljanak a különféle kihívásoknak és zavaroknak, illetve azokból felépüljenek. A reziliencia kritikus fogalom a kis- és középvállalkozások (kkv-k) összefüggésében, mivel arra utal, hogy képesek ellenállni a különféle kihívásoknak és zavaroknak, és talpra állni azokból. Számos elméleti keretet és koncepciót dolgoztak ki a kkv-k ellenálló képességének megértésére és elemzésére. A tanulmány irodalmi feldolgozással és módszertani betekintéssel nyújt a reziliencia elméleti hátterébe a kkv-k kontextusában:

Kulcsszavak: nehéz helyzet, versenyjog, irodalmi feldolgozás

JEL kód: A10, A11, A12

¹ főiskolai docens, Budapesti Gazdaság Egyetem, Pénzügyi és Számviteli Kar, hegedus.szilard@uni-bge.hu

A Social media hatása az Z és Y generációra

Juhász Alexandra ¹– Viktor Patrik ²

Beadandó dolgozatomban témájának szeretném a „*Social media hatása az Z és Y generációra*” címet adni. Úgy gondolom, hogy ez egy kifejezetten érdekes és aktuális téma lehet lényegében bármilyen korosztály számára, aki esetleg nem hallott erről vagy éppen bővíteni szeretné a már meglévő ismereteit ezzel a „jelenséggel” kapcsolatban.

Dolgozatomban bevezetésében szeretném az olvasó érdeklődését felkelteni, a téma fontosságáról írni, hiszen úgy gondolom, hogy egy valós problémáról beszélünk. A rengeteg applikáció miatt manapság már a tényleges és érdemi kommunikáció teljesen a háttérbe szorul, aminek véleményem szerint később komoly következményei lehetnek, bár ennek kezdeti jeleit már ma is észlelhetjük. Továbbá a bevezetőben szeretném még a kutatásomat is felvázolni, ezzel is segítve a téma létfontosságának érzékeltetését.

Ezek után pedig a szakirodalmi áttekintésben szeretnék hiteles információk segítségével a választott két generáció közti különbségekre kitérni. Fókuszpontba helyezve a Z generációt, folytatnám magával a social médiával, főként a TikTok applikációval, mert talán ez most jelenleg a legtöbb fiatal által napi szinten is használt az összes közül. Itt leginkább arra szeretnék választ találni, hogy miként is képes ez az applikáció az emberek százmillióit a képernyő elé ragasztani nap mint nap akár több órára is. Ezután az ebből a több órás „pörgetésből” következő dopamin-függőségről szeretnék értekezni, hiszen ez emberekre negatív hatással van, mert képes rendkívül türelmetlenné tenni őket. Végül, de nem utolsó sorban pedig korunk talán egyik legfelkapottabb „foglalkozásáról” (ha fogalmazhatok így) az influencerekre szeretnék érintőlegesen kitérni, amelyben fény derül arra is, hogy mégis miként képesek hatni (legyen az pozitív vagy éppen negatív) az emberekre, illetve mekkora befolyással rendelkeznek a mai fiatalság túlnyomó részében.

A kutatásom célja, hogy megvizsgáljam a fent említett témákban, a közösségi média milyen hatást gyakorol az Y és a Z generációra. Ennek kivizsgálására a különféle típusú módszertanok közül az interjút választanám, melyben két-két Y és Z generációs alanyon terveztem összehasonlító vizsgálatot eszközölni. Ezt az interjút pedig egy előre elkészített kérdéssor

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

alapján készíteném el melyet kiértékelve a különféle (témában releváns) cikkek összehasonlításával reményeim szerint hasznos eredményeket tudok majd elérni a beadandó dolgozatom elkészítése során.

Végül összegzésképp a dolgozatom befejező részében a kutatási eredmények értékelésére és a levont következtetésekre fogom helyezni a hangsúlyt, ennek segítségével talán egy teljeskörű képet kapunk arról, hogy miként képes átformálni és befolyásolni az emberek túlnyomó részét, illetve hogyan képes kialakítani egy torz gondolkodásmódot a fiatalok körében a közösségi média.

Kulcsszavak: Z és Y generáció különbségei, Social média hatása, TikTok, Dopamin-függőség, Influencerek, Interjú

JEL kód: G1

A számviteli csalások a 21. században: szakirodalmi áttekintés

Baracsi Áron Lajos¹ - Denich Ervin²

A pénzügyi és számviteli információs rendszerek fejlődésével párhuzamosan a társadalmi igények is változást mutatnak az információk és adatok minőségével és elérhetőségével szemben. A gazdasági érintett felek számára átlátható, érthető, releváns, értékkel bíró és torzítatlan információkra van szükség, amelyet befolyásolni képes a számviteli és pénzügyi csalás, kreatív számvitel, nyereségmenedzsment. Ezen felsorolt tevékenységek közül a számviteli és pénzügyi csalás rendelkezik a legtöbb és legköltségesebb hatással a gazdasági szereplőkre nézve. Az ACFE (Association of Certified Fraud Examiners) felmérése szerint több, mint 3,6 milliárd dollár értékben történt csalás általi kár a világ körül 2020 és 2021 között, amelynek meghatározó része csalárd pénzügyi és számviteli műveletekhez kapcsolódik. A vállalatok aktív társadalmi felelősségvállalásával és az ESG kritériumokból ismert irányítási pillér figyelembevételével, továbbá megfelelő fokú transzparencia biztosításával csökkenthetőek ezen károk.

Kutatásunk célja, hogy kiterjedt szakirodalmi áttekintést nyújtson a számviteli csalás egyes kutatási területein, és egyidejűleg elemezze a témával kapcsolatos szakirodalmi cikkek számának alakulását, irányát és lehetséges meghatározó tényezőit. Az áttekintéshez az Elsevier vállalat Scopus adatbázisát használtuk, majd több szakirodalmi szűrési szempont alkalmazását követően az idősoros adatok elemzésére és adatvizualizálására került sor. A kutatási eredményeink alapján megállapítható, hogy a számviteli csalást érintő, illetve kutatási középpontba helyező szakmai tudományos cikkek száma jelentős növekedéssel rendelkezik a századforduló eleji adatokhoz képest, amely jelenség mögött a számviteli botrányok magasabb fokú média és szabályozói figyelme állhat, valamint a társadalmi információs igények változása a különböző gazdasági szereplők etikus üzletmenetével szemben, kiemelten a 2008 és 2009 között zajló makrogazdasági válságot követő időszakban. Az áttekintett szakirodalmi eredmények és megfigyelések alapján kijelenthető, hogy a számviteli csalás jelensége jelentős

¹ pénzügy és számvitel alapszakos hallgató, Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar, baracsi.aron@gmail.com

² PhD, adjunktus, Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Kar, Számvitel Tanszék, denich.ervin@uni-bge.hu

társadalmi, gazdasági költségekkel jár, ezáltal fokozottan indokolt a szabályozási és felügyeleti környezet állandó fejlesztése, felülvizsgálata.

Kulcsszavak: szakirodalmi áttekintés, számviteli csalás, motivációs tényezők, audit, IT módszerek

JEL kód: M40, M41

A választott és a természetesen kialakult vezetők közötti különbségek

Bobu Márk¹– Viktor Patrik²

Mitől minősül valaki egy jó vezetőnek és hogyan alakul ez ki, vagy hogyan lehet erre felkészíteni embereket?

Több kérdés és hipotézis is felmerül a jó vezetőséggel kapcsolatban, ezért szeretném a legfontosabb témáimat felvázolni; hogy mi az, ami objektívan fontos, mi az, ami szerintem fontos és utána ezeket kifejtani, érveimet mások kutatásaival és saját tapasztalataimmal, meglátásaimmal alátámasztani.

Egy jó vezető mindig szubjektív, mindig az adott pozícióra vagy élethelyzetre vonatkozik, ez a megállapítás rendíthetetlen, de felmerül a kérdés, hogy mik azok az élethelyzetek, amikre ki kell térnünk? Itt jön be a címben említett tézis. A most megélt világunkban, ha egy vezetőre gondolunk, egyből egy cégvezető jut az eszünkbe, esetleg egy manager, de ez nem volt mindig így. Feltevésem szerint, mind a **kettő** vezetőtípus választott, de a pozíciójukba jutásból adódóan hatalmas a különbség a kompetenciáik és a személyiségtípusaik között. Amire ezzel gondolok: teljesen más fajta ember egy baráti körben kialakult vezető, akit mindenki ismer, vagy a főnöke mondjuk. Ez persze nem triviális, de valószínűbb. Baráti körökben általában ösztön szinten alakul ki a csoporton belül a hierarchia - legalábbis legtöbb esetben -, ami még itt is az élethelyzetektől függően változhat.

Az első fontosabb példám az a kutatás, amit szeretnék megemlíteni az **Muzafer Sherif “Rabló barlang”** kísérlete, -ami egyébként később Golding Legyek urájának megírására is hatott –ahol gyerekeket vittek egy szigetre és lényegében szisztematikusan egymásnak ugrasztották őket. Ennek a kísérletnek több tanulsága van, de amit szeretnék majd kiemelni belőle az a gyerekek közötti domináns vezetői szerepkör magukra vállalása volt, ezzel együtt, hogy hogyan választották ki őket. Nem nagyon szeretnék még mélyre behatóan beszélni róla, de itt agresszió alapú volt a választás, pedig 9-12 éves gyerekekről van szó.

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

Természetesen egy másik, mondjuk egy iskolai környezetben nem feltétlen a primitív erőszak az egyetlen mérvadó, hanem az intelligencia is. Megfigyelhető, hogy a “híresebb” gyerekek mindig a “jockey” típusból kerülnek ki, több amerikai film is ezt ábrázolja, de személyes és barátaim körében is inkább okosabb diákok közül kerülnek ki a vezetők, akik lehet Diákönkormányzatokba is belépnek. Baráti körökben mindenkinek ismerős az a hangos haverja, aki figyelemfelkeltő dolgokat csinál, bulikat szervez és általában ő mindennek a közepe, viszont nem feltétlen kell, hogy ő legyen a csapat vezetője is ezzel egyetemben. Természetesen a kifejtésemben szeretném majd megemlíteni **Kurt Lewin** vezetői típusait, **Tannenbaum** és **Schmidt** felosztásával együtt, ahogy sok másik nagy elmét.

Kulcsszavak: vezetők, lewin, típusok.

JEL kód: G1

A vállalatok ESG értékelésének és részvénytőrségi teljesítményének kapcsolata

Vancsura László¹ – Bareith Tibor²

Napjainkban az ESG (ESG – Environmental, Social, Governance) már nem csak egy felkapott kifejezés, hanem a multinacionális vállalati kultúra szerves részét képezi. Az ESG esetében minden jel arra mutat, hogy hosszú távon velünk lesz és a fenntarthatóság egyik alappillérét képezi majd. Az vállalatok fenntartható működése és a pénzügyi teljesítmény összefüggéseinek vizsgálata, tehát kiemelt területnek számít. A releváns szakirodalom is megoszlik ebben a kérdésben. A tanulmányok egy része talál szignifikáns kapcsolatot az ESG és részvényhozamok között, míg számos publikáció ennek ellenkezőjét állítja. Kutatásunkban a top 100 ESG mutatóval rendelkező amerikai vállalat 2022. és 2023. évi adatait elemeztük. Arra kerestük a választ, hogy van-e kapcsolat a vállalatok részvénytőrségi teljesítménye és a minősítő cégek által meghatározott ESG pontszámok között. Illetve azt is vizsgáltuk, hogy az egyes vállalatok szektorokban elfoglalt helye hogyan hat az ESG értékelésre, a valós hozamokra, a Jensen-alfa mutatóra, valamint a szórásra. A kapott eredmények alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a részvények valós hozama nincs hatással az ESG pontszámra, tehát nincs kapcsolat a fenntarthatósági együttható és a részvénytőrségi teljesítmény között. Kutatásunkban arra is választ kaptunk, hogy a kockázati mutató, jelen esetben a hozamok szórása és az ESG értékelés között negatív kapcsolat figyelhető meg. Mely arra utal, hogy a stabilabb és kevésbé kockázatos vállalatok ESG szempontból magasabban rangsoroltak, mint a volatilisabb társaik.

Kulcsszavak: ESG, vállalati fenntarthatóság, részvénytőrségi teljesítmény, kockázatkezelés, hozam

JEL kód: G12, G15, M14

¹ PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gazdaság-és Regionális Tudományok Doktori Iskola, vancsura.laszlo@phd.uni-mate.hu

² tudományos munkatárs, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, bareith.tibor@rtk.hun-ren.hu

A vállalkozói mentorálás alapjai

Kéri Viktor¹

Az üzleti mentorálás a vállalkozások fejlesztésének egy ma is formálódó és változó eszköze. Alapjait és gerincét a tudásátadási folyamatok képezik az ókortól a modern vállalati mentorálásig, értékét pedig az üzleti tanácsadás eredményelvű célorientációs megközelítése teremtheti meg. Ennek megfelelően a témafeldolgozás az üzleti mentorálást mint vállalkozásfejlesztésre alkalmas vezetésszervezési módszert kezeli.

Fontos, hogy két oldalról közelítsük meg a kérdést, ezek az elméleti diszciplínák és a gyakorlati megvalósítás igénye. A tudásdiffúziós kiindulás kapcsán látnunk kell, hogy az üzleti mentorálás milyen kapcsolat tart fenn a vállalati mentorálás és az üzleti tanácsadás területével, illetve azt is, hogy mik a folyamat értékei és hol azonosíthatóak be a különbségek.

A vizsgálat fő célja az, hogy megvilágítsa vállalkozások üzleti mentorálásának témakörét és detektálja annak legfontosabb alapjait azért, hogy megkeresse ennek gyakorlati, keresleti oldalát egy valós magyarországi vállalkozói mentorprogram elemzésével. Feltevésem az, hogy ezáltal láthatóvá válik, hogy a témakör miért és kiknek jelent segítséget.

A kutatás ennek megfelelően leginkább a kvalifikációs mozgatórugók, az elkötelezettség, az ágazati besorolás, a korcsoportozás, a földrajzi elhelyezkedés és a részvételi motiváció mentén folytat vizsgálatokat és keres összefüggéseket. A tanulmány alapját az Országos Vállalkozói Mentorprogram Személyes Mentorálás alprogramjában résztvevő 170 mentor és 61 mentorált 2019 január és 2021 február közötti regisztrációs adatain végzett elemzések biztosítják.

Kulcsszavak: vállalkozás, mentorálás, vállalkozásfejlesztés, üzleti mentorálás, üzleti tanácsadás

JEL kód: L26, L84

¹ Közgazdász, vállalkozásfejlesztő. MBA, Vállalkozásfejlesztés, Vezetés és szervezés szakokat végzett hallgató, Budapesti Metropolitan Egyetem, Üzleti, Kommunikációs és Turisztikai Kar, keriv81@gmail.com

A vizuális szimuláció megjelenése az ellátási láncban: szisztematikus áttekintés

Péterfi Csaba¹

A rohamosan fejlődő számítástechnika új típusú lehetőségeket teremtett a menedzsment területeken - például Internet of things, a Big data, a szimuláció -, amelyek ma már megkerülhetetlenek a logisztikában vagy az ellátási láncban. A logisztika nem csak a vállalaton belüli anyagáramlás, hanem néhány vállalkozás szoros együttműködése, működésük összehangolása, információ-, költség-, és haszonmegosztása. Maga az ellátási lánc is képes értéket teremteni, nemcsak hozzáadott érték révén, hanem a megosztott megfelelés és a többszálú komplex szolgáltatási szintek megjelenése révén egyaránt. Erősen ajánlott tehát a komplex hálózati struktúrák és a többágens értékáram mélyreható feltárása, valamint a mérnöki területeken évtizedek óta alkalmazott szimuláció nevű eszköz használata.

Jelen tanulmány célja, hogy feltárja a kapcsolatot az ellátási lánc és a vizuális szimuláció között, feltárja a téma fő hiányosságait, valamint azt, hogyan lehet bibliometriai elemzéssel kiegészíteni és továbbfejleszteni a területet. Az adatok a Web of Science adatbázisból lettek letöltve, a „szimuláció/vizuális szimuláció” és „logisztika/ellátási lánc” kulcsszavakkal. Az exportált adatok a VOSviewer szoftverrel ($r=1$) lettek elemezve, amellyel olyan trendeket, klasztereket lehet azonosítani, amelyek képesek kijelölni a tudományterület jövőbeli fejlődésének útját.

Kulcsszavak: Vizuális szimuláció, ellátási lánc, ellátási lánc szimuláció, logisztikai optimalizáció, új irány a logisztikában

JEL code: C63

¹PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, Gödöllő E-mail: peterfi.csaba.attila@gmail.com

Az agrártársadalom helyzetértékelése empirikus eredmények alapján: Az egységes árualapú termelés szerepe a jövőkép megítélésében

Takács István¹

Kutatásunkban a mezőgazdaságot vizsgáltuk. Ezen belül az egységes árualap megítélését a gazdákkal készített interjúk eredményeinek értékelése alapján. Az egységes árualapú termelés egy olyan gazdasági modell, amelyben az áruk előállítása, forgalmazása és fogyasztása egységesen szabályozott és koordinált. Ez a termelési rendszer olyan kihívásokra ad választ, amelyekkel a jelenlegi globális gazdaság szembesül, mint például az erőforrások korlátozottsága, a fenntarthatóság kérdései és a szociális egyenlőtlenségek csökkentése. Ez a típusú termelés komplex megközelítést kínál a gazdasági és társadalmi fejlődésre, és jelentős szerepet játszhat a jövőképünk alakításában. A piaci árutermelés és árualap nem érdekérvényesítő képesség. Politikai kérdésként sem szabad megközelíteni, mert nem megfelelő termék előállítására berendezkedett alapanyag és feldolgozóipar fejlődése konzerválja, valamint elmélyíti a problémákat, melyek megváltoztatása még költségesebb és fájdalmasabb lesz össznemzetgazdasági szinten, a politikai közeg változása után. Módszernek a kutatási interjúkat választottam, melyek során arra kerestem választ, hogy a mezőgazdaságban a termelési oldalról érdekelt, szereplők, miképpen látják az agrártársadalom jelenlegi helyzetet. Eme cikkünkben a 2018-ban zajlott empirikus, félig strukturált interjúk eredményei közül az egységes árualapú termelés szerepével kapcsolatos eredményünket közöljük.

Kulcsszavak: rendszerszemlélet, társadalom, gazdaság, stratégia, szociológia,

JEL kód: Q13

¹ PhD hallgató, Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola, Debrecen, taktamist@gmail.com

Az elektromobilitásra való átállás rövid és hosszú távú hatásai

Benedek Márton¹– Viktor Patrik²

A nemzetközi éghajlat változási politika elsődleges célkitűzésévé vált a globális átlag hőmérséklet emelkedésének 2 °C alatt tartása. Az elektromos járművek a szén-dioxid (CO₂), és más üvegház hatású gázok kibocsátásának csökkentésére tett kísérletek miatt ezéret egyre fontosabbá válnak. Az Európai Unióban újonnan üzembe helyezett akkumulátoros elektromos autók száma 2023-ban 2,5%-al emelkedett az azt megelőző évhez képest. Az alternatív meghajtású járművek (ehez a kategóriához tartoznak a hibridek, plug in hibridek is) ezzel először haladták meg a tisztán fosszilis tüzelőanyaggal működő társaik számát, így az EU-s autópiacnak már több mint felét tették ki. Az Európai Unió a European Green Deal-ben meghatározta, hogy 2030-ra az üvegház hatású gázok kibocsátását a mai 55%-ára kell csökkentenie és 2050-re karbon semlegessé kell válnia a tagállamoknak. Ennek a célnak az eléréséhez az Európai Unióban 2035-től csak elektromos hajtással lesznek árusíthatóak az új autók. Fontos azonban ezeknek a döntéseknek a rövid és hosszútávú hatásait nem csak mikrokörnyezeti, de makrokörnyezeti szempontból is megvizsgálni, mivel a városokra gyakorolt egyértelmű pozitív környezeti hatások mellett a járművek és a töltéshez használt áram előállítása ma még nagy százalékban nem környezetbarát módszerekkel történik. A mai akkumulátorok előállítása is súlyosan környezetszennyező. Az elengedhetetlen nehézfémek **(nikkel, kobalt, lítium) bányászata és beszerzési útvonalai is etikailag megkérdőjelezhetőek.**

Dolgozatomban szemben állítom az elektromos autók előállítási folyamatainak környezetre gyakorolt negatív hatásait a későbbi pozitívumokkal. Bemutatom az autó és autóalkatrész gyártók karbonsemleges törekvéseit. Kitérek a mai infrastruktúra hiányosságaira és az elektromos járművek elterjedésével meghatározott energiaigény növekedésre, ami az energiaellátás összetételének ebből következő változását eredményezi. Nagyon fontos elemezni az energia kínálati szerkezet változását, mivel az elektromos járművek bevezetése fenntarthatósági szempontból csak akkor jelentős, ha csökken a káros anyag kibocsátás. A régi nagy autógyártók (Volkswagen, Stellantis, GM, Ford) piaci helyzetére és a feltörekvő kínai

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

gyártók (BYD, Great Wall, SAIC) térhódítására. A mobilitás iparágának további fejlesztésekre van szüksége a hatótáv növelését és a piaci ár csökkentését illetően. Ezek a tényezők az elektromos autók elterjedéséhez és a vásárlói kedv növeléséhez is elengedhetetlenek.

A teherfuvarozásban is egyre nagyobb szerep jut a városon belüli, végfelhasználóhoz való szállítás során az elektromos járműveknek. Ezek többnyire kistehergépkocsik, áruszállítók valamint futárcégek használják őket. Egyes gyártók közép és nagy méretű kamionokat is terveznek forgalomba hozni (Tesla: Semi Truck, Volvo), azonban ezek még messze állnak a sorozatgyártástól és kétséges a valós hatékonyságuk, amíg a jelenlegi akkumulátor technológiákkal kell gazdálkodniuk. Gyárakban régóta elterjedtek az elektromos targoncák és milkrunok, ami jól mutatja, hogy megfelelő infrastruktúra és keretek között az elektromos mobilitás a logisztikában is jól működik.

Kulcsszavak: Éghajlatváltozás, elektromobilitás, átállás.

JEL kód: G1

Az IFRS áttérés hatása a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatok adózott eredményére

Vágner Viktor¹

Ez a tanulmány a 2017-es kötelező IFRS-re (International Financial Reporting Standards) történő egyedi beszámolási célú áttérés hatását és az adózott eredményt befolyásoló tényezőket vizsgálja egy többváltozós lineáris regressziós modell segítségével a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatok pénzügyi kimutatásainak példáján keresztül. A kutatás alapjául 18 részvénytársaság Magyar Számviteli Szabályozás (MSZSZ) és IFRS szerinti egyedi éves pénzügyi kimutatása szolgált. Az IFRS áttérés során jelentkező számviteli eltérésekből fakadóan az elemzés magában foglalja a kétféle számviteli rendszer eredménykimutatása közötti különbségek magyarázatára szolgáló egyeztető tételek azonosítását, ezáltal a vállalatok MSZSZ és IFRS szerinti adózott eredményének mélyebb összehasonlítását. Annak érdekében, hogy megállapítható legyen, mely tényezők befolyásolják jelentősen az IFRS áttérés során az adózott eredmény alakulását, a regressziós modell úgy került kialakításra, hogy az a beazonosított egyeztető tételek által érintett főbb számviteli kategóriákat tartalmazza változók gyanánt, úgy mint az értékcsökkenés, egyéb bevétel és ráfordítás, pénzügyi bevétel és ráfordítás, adóráfordítás, valamint a teljes egyeztető tételek érték relevanciájának értékelése céljából az MSZSZ és az IFRS szerinti adózott eredmény közötti differencia.

Az eredmények azt mutatják, hogy az IFRS szerinti adózott eredményre jelentős hatással bír a teljes egyeztető tételek összértéke, vagyis az adózott eredmény differencia, valamint a pénzügyi bevételek és ráfordítások, és az adóráfordítás nagyságának változása. Ezek alapján megállapítható, hogy az IFRS áttérésnek szignifikáns hatása van a vizsgált vállalatok által kimutatott adózott eredmény értékére. A kapott eredmények figyelembe vehetők a vállalatok pénzügyi teljesítményének elemzése és az üzleti döntéshozatal szempontjából.

Kulcsszavak: IFRS bevezetés, International Financial Reporting Standards, számvitel, tőzsdei vállalatok, regresszió analízis

JEL kód: M41

¹ PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus – Gödöllő, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet, vagner.viktor.2@phd.uni-mate.hu

Bankválasztási szokásokat befolyásoló tényezők a vállalati szegmensben – szakirodalmi összefoglalás

Szabó Janka Klára¹- Jakab Tekla²

A tanulmány tisztázni hivatott, hogy a vállalati ügyfelek milyen szempontrendszer alapján választják ki banki partnerüket, illetve, hogy milyen tényezők befolyásolják az esetleges bankváltásukat. Az eredmények a bankválasztási szokásokat tárgyaló hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintésén alapulnak, továbbá - a jobb átláthatóság érdekében - csoportosításra, rangsorolásra kerülnek, valamint a köztük lévő kapcsolatok és összefüggések feltárására is fókuszálnak a szerzők. Ennek érdekében különös figyelmet kap a témában elérhető tanulmányok módszertani összehasonlítása is.

A kutatás arra is választ kíván adni, hogy a pénzügyintézeteknek milyen kihívásokkal kell szembenéznük ügyfelek megszerzése és megtartása érdekében, valamint, hogy ezekre milyen megoldásokat, stratégiákat tudnak alkalmazni.

A tanulmány eredményeként azonosításra kerül, hogy a témában mely területeken található még megválaszolandó, illetve megvizsgálásra váró kutatási kérdés.

Kulcsszavak: Bankválasztás, Vállalati bankolás, Ügyfél elégedettség, Lojalitás, Reputáció

JEL kód: G200

¹ PhD hallgató, Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, MATE, janka.klara.szabo@gmail.com

² PhD hallgató, Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, MATE, tekla.jakab0@gmail.com

Döntéstámogató rendszerek a mezőgazdaságban

Budai András ¹– Viktor Patrik²

A Föld népességének növekedési üteme ugyan lassul, de komoly feladat elé állítja a tudományt és a gazdákat az a tény, hogy az urbanizáció hatására az egy főre eső termőterület az 1900-as évek közepétől napjainkig csökken. Egyre kevesebben választják a vidéki életet, főként a gazdálkodáson alapuló életformát. A földhasználat az 1950-es évek után jelentősen megváltozott. Ez köthető az urbanizációhoz, az használat jellegének megváltozásához, az iparosodáshoz. Kisebb termőterületen kell hatékonyabban termelnie ahhoz, hogy a megnövekedett kínálatot el tudja látni az agrárium. Ennek az ellentmondásnak a feloldására jött létre a precíziós vagy más néven a helyspecifikus gazdálkodás. A mezőgazdaság tehát új kihívások előtt áll. Gyorsan kell reagálni ha egy gazda versenyképesebbé akar válni vagy csak a piaci pozícióját szeretné megtartani. A környezeti adottságot az országhatáron belül sem de még a táblán belül sem homogének. A fenntartható mezőgazdaság fő célkitűzése, a természeti erőforrások védelme, piacképes élelmiszerekhez piacképes alapanyagokat kell termelni, egészséges és szennyezőanyagtól mentes élelmiszerek előállítása. A talaj megújuló és megújítható természeti erőforrás. A megújulás a terület talajtani adottságainak, a talaj aktuális állapotának, a terület jellemzőinek felmérése, pontos térinformatikai adatbázis, talajtérkép létrehozása. A kutatásom célja, hogy kiderítsem, a mezőgazdasági vállalkozók ismerik a precíziós gazdálkodást, ha igen milyen típusát vagy típusait ismerik és használják, amennyiben nem ismerik, akkor mennyire vannak tisztában annak fogalmával valamint a nem használatból származó esetleges következményekkel. A kutatásom szekunder információit főleg szakirodalomból, szakkönyvekből, internetes szakportálokból vételezem, bár modern témában mélyedek el de még kevés szakirodalom áll rendelkezésre. Primer kutatásomban online kérdőívet és mély interjút is használni fogok, célcsoportom a mezőgazdasági vállalkozók, szakértők. Szeretném bemutatni a precíziós gazdálkodás célját, lehetséges eljárásait a teljesség igénye nélkül. Elsősorban a szántóföldi növénytermesztésen belül vizsgálódom, viszont ezek a vizsgálatok örök érvényűvé válhatnak az agrárium többi szegmensében is. A kutatásom során szeretnék arra a következtetésre jutni, hogy ugyan a precíziós gazdálkodást alapvetően a gazdák ismerik, viszont nincsenek tisztában annak lehetőségeivel a saját termelésükben, éppen ezért

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

nem is alkalmazzák. Az alkalmazása elsősorban a fiatalabb generáció sajátja, mivel a fejlesztések nagyrészt digitalizációval járnak, ebben pedig az idősebb gazdák nem ismerik magukat jól ki, valamint félnek kilépni komfortzónájukból, feláldozva a fejlődést, valamint feláldozzák a mát a jövő oltárán, ezzel is nehezítve a következő generációk munkáját vagy bárkiét aki azon a termő területen gazdálkodni fog a jövőben, akár megnehezítve a generációváltást is ami a jelen egyik nagy problémája. Ezek a beruházások költségszintje magas, szeretném bemutatni lehetséges finanszírozási oldalát is.

Kulcsszavak: IT, mezőgazdság, Tudásáramlás, DSS.

JEL kód: G1

Dróntechnológia a logisztikában

Bárány András¹– Viktor Patrik²

Korunk fogyasztói társadalmában egyre nagyobb elvárás az, hogy a változó vásárlói igényekre gyorsan és hatékonyan működő logisztikai rendszerek révén érkezzenek az innovatív megoldások. Az idő mindenki számára pénzt jelent, tehát az időtakarékoságot megcélzó módszerek felkutatása elengedhetetlen. A cégek versenyképességét növeli, ha megbízható informatikai rendszerek állnak rendelkezésre a célcsoportok kiszolgálásában és a költségek csökkentésében. Éppen ezért törekednek arra a logisztikai cégek, hogy minél automatizáltabb folyamataikkal, döntéstámogató rendszereikkel, alaposan megfontolt stratégiai lépéseikkel és technológiai fejlesztéseikkel jól pozícionálják magukat a piacon.

Az Amazon Inc. talán a legismertebb multinacionális vállalat, amely élen jár az alternatív logisztikai megoldásokat illetően is: az Amerikai Egyesült Államok néhány államában már drónnal is érkezhetnek bizonyos megrendelt csomagok. Ez a megoldás ugyan még kevésbé elterjedt, de az Amazon hivatalos kommunikációja szerint működőképes és további fejlesztéseket érdemel. Elképzelhető, hogy a jövőben a drónokkal történő kereskedelmi szállítás a logisztikai folyamatok szerves része lesz és a technológia széles körben ismertté válása lehetővé teszi majd azt, hogy kisebb profitú cégek is megfontolhatják a drónok alkalmazását.

Tanulmányomban egy fiktív logisztikai cég tulajdonosaként vizsgálom a drónnal történő kereskedelmi csomagszállítás előnyeit és hátrányait, a bevezetés előfeltételeit, jogszabályi kereteit, valamint a bevezetés lehetséges fogadtatását. Más szárazföldi kiszállítási módokkal összehasonlítva keresem a választ arra a kérdésre, hogy ma Magyarországon lehetséges-e bevezetni ezt az új technológiát, illetve mennyire megfontolandó az új technológiába történő befektetéssel új üzleti partnerek szerzése. Az az alapvetésem, hogy alapos információgyűjtést követően bizonyos stratégiai módszerek segítségemre lesznek a kérdésem megválaszolásában: Bevezessem-e a fiktív szállítmányozási cégemben a drónnal történő kiszállítási módot?

A szakirodalom feldolgozása során kitérek a drónok típusaira és felhasználási területeire. Ezen nemrég megjelent eszközök indokoltá tették a jogszabályi változásokat és a használati keretek

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

meghatározását is, így azokat is bemutatom. Röviden összefoglalom az Amazon Inc. által bejárt fejlesztési utat és a jövőre vonatkozó dróntechnológiai terveiket. Néhány objektív számadattal segítem megérteni a döntést kísérő statisztikai aspektusokat (KSH stb.). Az összegyűjtött információkat döntési modellekbe és stratégiai elemzésekbe rendezve dolgozom fel. A kapott eredményeket táblázatokkal és grafikonokkal ábrázolom a könnyebb áttekinthetőség érdekében.

Fontos szempont egy új technológia bevezetése kapcsán az is, hogy a technológia végső élvezői és használói elégedettek legyenek az újítással. Hiába áldoz egy cég új megoldásokra, ha azokat a célcsoport nem fogadja el, az újítást nem előzte meg valamiféle feltáró kutatás. Tanulmányomat egy nem reprezentatív felméréssel zárom, amelyben azt vizsgálom, hogy a kutatásom során megkérdezettek (csomagok címzettjei) mennyire gondolják megbízhatónak és kényelmesnek a drónnal történő kiszállítást egyéb csomagszállítási módokkal (autó, kerékpár, motorkerékpár stb.) szemben.

Kulcsszavak: drón, szállítmányozás, logisztika, döntéstámogatási modellek, fiktív, kutatás, technológia, Amazon

JEL kód: G1

Egy Magyar Sportszervezet Controlling Rendszerének Komplex Esettanulmánya a Tulajdonosi Elvárások Integrációjának Tükrében

Gáspár Bettina¹ – Gergely Laura² – Bányai Attila³ – Tóth Márk⁴

A kutatás célja egy magyar sportszervezet controlling rendszerének átfogó elemzése volt, különös tekintettel arra, hogy a szervezet hogyan kezeli és szintetizálja az állami tulajdonosok és a piaci szereplők különböző elvárásait. A kutatás során alkalmazott kvalitatív, félig strukturált interjúk módszertana lehetővé tette a mélyreható betekintést a szervezeti struktúrák, folyamatok és döntéshozatali mechanizmusok összetettségébe. Az elemzés középpontjában a Balanced Scorecard (BSC) rendszer állt, melyet a szervezet stratégiai és operatív céljainak összekapcsolására használtak. A kutatás során azonosítottuk, hogy a BSC, miközben egy hatékony eszköznek bizonyult a különféle stakeholder-csoportok elvárásainak integrálásában, jelentős kihívásokkal is szembesült. Ezek közé tartozott a stratégiai célok és operatív tevékenységek közötti összeköttetések hiánya, a szervezeten belüli kommunikációs akadályok, és a különböző érdekelt felek közötti együttműködés elégtelensége. Ezen felül, a BSC alkalmazásának elemzése rámutatott a teljesítménymérési és visszajelzési mechanizmusokban rejlő továbbfejlesztési lehetőségekre, amelyek kulcsfontosságúak a szervezeti agilitás és adaptációs képesség szempontjából. A tanulmány kritikai értékelése és a gyűjtött adatok szisztematikus elemzése révén azonosítottuk azokat a területeket, ahol a BSC modell továbbfejlesztése és finomítása szükséges. Az eredmények kiemelik a stratégiai célok és az operatív teljesítmény közötti szorosabb összehangolás, valamint a stakeholder- kommunikáció és az interdiszciplináris együttműködés jelentőségét. Összefoglalva, a tanulmány jelentős elméleti és gyakorlati hozzájárulást nyújt a controlling rendszerek fejlesztéséhez a sportszervezetek kontextusában. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a BSC, miközben potenciális eszköz a szervezeti stratégia és teljesítmény összehangolására, komplex adaptációkat igényel a sportszervezetek specifikus igényeinek kielégítése érdekében. A kutatás alapot nyújt további kvantitatív és kvalitatív vizsgálatokhoz, amelyek célja a controlling rendszerek optimalizálása és a sportszervezetek stratégiai irányításának további finomítása.

Kulcsszavak: balanced scorecard (BSC); sportszervezet controlling; tulajdonosi elvárások integrációja

JEL kód: G3

¹ PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem; 1. év; bettics1100@gmail.com, gaspar.bettina@phd.uni-mate.hu

² PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem; 1. év; gergely.laura.1@phd.uni-mate.hu

³ PhD hallgató, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem; 1. év; banyai.attila@phd.uni-mate.hu

⁴ PhD, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Szent István Campus; toth.mark@uni-mate.hu

ESG és a számviteli minőség

Tóth Gábor¹

Az Országgyűlés 2023 decemberében elfogadta, 2024 január 1.-én pedig már életbe is lépett a magyarországi ESG törvény, pontos nevén 2023. évi CVIII. törvény a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról. Ezzel Magyarországon is törvénybe iktattak egy sor olyan előírást mely a törvényalkotó elvárásai szerint elősegíti a fenntartható finanszírozást, vállalati felelősségvállalást mindezt a fenntarthatósági jelentéstételi és ellátási lánc átvilágítási kötelezettségek alapjainak lefektetésével. Jelen tanulmány célja röviden áttekinteni az ESG törvény céljait, tartalmát, ezt követően bemutatni azt, hogy a nemzetközi szakirodalom szerint, milyen összefüggések vannak az ESG és a számviteli minőség között, mely területekre érdemes fókuszálni a közeljövőben. A feldolgozott tanulmányok eredményei rávilágítottak, hogy a két terület kapcsolatban áll egymással, ESG kötelezettségeket a számviteli minőség vizsgálata során nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Kulcsszavak: earnings management, ESG, diszkrecionális elhatárolások, számviteli minőség

JEL kód: M49

¹ PhD, oktató, Budapesti Gazdasági Egyetem, Pénzügy és Számvitel Intézet, toth.gabor4@uni-bge.hu

Flowers are blooming in Antartica

Dobos Dávid¹– Viktor Patrik²

A következő kifejezés, amelyet a különböző platformokon mint például az Interneten vagyis a Facebook, TikTok és „X”-en (régén Twitter) használnak, egy nagyon komoly globális problémára kívánják felhívni a figyelmet. Hogy melyik ez a probléma? A globális felmelegedés, és annak is egy látszólag veszélytelen formája, de hatalmas környezeti változások származhatnak belőle.

A kifejezés, hogy a "Virágok nyílnak az Antarktison" feltételez egy olyan jelenséget, ami meglehetősen rendkívüli és ellentmondásos a hagyományos értelemben. Az Antarktisz egyike a legkeményebb környezetnek felel meg a Földön, ahol az extrém hideg, a jégtakaró és az évszakok erőteljes hatásai jellemzőek. Az éghajlati viszonyok és a környezeti feltételek alapján a virágok nyílása az Antarktison hihetetlenül ritka és rendkívüli esemény. Egy ilyen kijelentés azonnal felveti a kérdést, hogy mi okozhatja ezt a jelenséget. Lehet, hogy az éghajlatváltozás hatására a hőmérséklet emelkedik az Antarktison, és ez elősegíti egyes növényfajok elterjedését és virágzását a térségben. Az éghajlati változások, beleértve a globális felmelegedést, hatással lehetnek az Antarktisz jégmezőire és éghajlatára is, és ezek az hatások számos következménnyel járhatnak, beleértve a növény- és állatvilág átalakulását is.

Az Antarktisz jelenleg az egyik legkevésbé lakott hely a Földön, és a területet jórészt a tudományos kutatások és környezetvédelmi megfontolások uralják. A virágok megjelenése meghatározó lenne az ottani tudományos kutatások szempontjából, mivel segítené megérteni az éghajlatváltozás hatásait és az Antarktisz biológiai sokféleségének változásait. Az Antarktisz virágzása rávilágítana az emberi tevékenység globális hatásaira is. Az emberi tevékenység, beleértve a szén-dioxid-kibocsátást és más üvegházhatású gázok kibocsátását, komoly hatással van az éghajlatra és az ökoszisztémákra szerte a világon. Az Antarktisz virágzása figyelmeztető jel lenne arra, hogy az emberi tevékenység milyen mértékben változtatja meg a Föld környezetét és ökológiai rendszereit.

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

A "virágok nyílnak az Antarktison" kijelentés szimbolikusan is értelmezhető. A fiatalabb korosztály, vagyis az X-Y-Z generáció gyakran használ olyan kifejezéseket, amelyeket a valószínűtlen eseményekre, vagy az élet váratlan megnyilvánulásaira utalnak. Ennek egyfajta módszere, hogy különböző stílussal és humorral mémeket gyártanak és fogalmaznak meg. Ebben az értelemben az állítás arra is utalhat, hogy a természetben bármilyen csodálatos és meglepő dolog előfordulhat, még a legváratlanabb helyeken és körülmények között is.

Összességében a "Virágok nyílnak az Antarktison" kifejezés felveti az éghajlatváltozás és a természeti jelenségek változékonyságának fontosságát, miközben képes ábrázolni a természet erejét és meglepetéseit egy olyan helyen, amelyet általában hidegnek és élettelennek gondolnánk.

Kulcsszavak: Mémek, Internet, X-Y-Z generáció, Probléma, Szimbolikus módszer

JEL kód: G1

Fogyasztói aggályok mélyreható elemzése a turisztikai fogyasztás terén

Kökény László¹²

Az észlelt kockázat elméleti értelmezése jelentősen megváltozott az e-kereskedelem és a COVID-19 térnyerése miatt. A kockázatterzékeléssel összefüggésben az utazásvásárlás során az online kockázatot gyakran az érzékelt kockázatok ugyanazon típusai alapján mérték, mint az offline vásárlások esetében. Ez arra utal, hogy az online kockázat dimenzióit még nem vizsgálták olyan mélységben, mint a hagyományos, azaz az offline vásárlásokhoz kapcsolódó kockázatokat. Az egészségügyi kockázatok vizsgálatát a COVID-19 összefüggésében a turizmus kontextusában is figyelembe kell venni; a kapcsolódó kutatások számos esetben foglalkoztak a kérdéssel, de általános értelemben is levonhatók tanulságok.

A kutatás célja, hogy feltárjuk, milyen kockázatokat érzékelnek a fogyasztók az utazási vásárlások során. Egyrészt azonosítani és elkülöníteni kívánjuk a különböző kockázattípusokat, másrészt vizsgálni kívánjuk azok összefüggéseit.

Két tanulmányon keresztül vegyes módszerű feltáró elemzést végeztünk. Az 1. tanulmányban 38 válaszadóval készítettünk strukturált mélyinterjúkat 2020 októberében, figyelembe véve a 2020 nyarán szerzett tapasztalataikat. Az eredmények azt mutatják, hogy az utazásvásárlással kapcsolatos kockázateszlelések megragadhatók a specifikus COVID-19 és online térbeli kockázateszlelésekkel, és ez szoros kapcsolatban áll az általános kockázateszleléssel. Ezután a 2. tanulmányban azt feltételeztük, hogy a kvalitatív interjúk során kialakult két kockázati tényező közvetlen hatással van az utazásvásárlás általános kockázati észlelésére. A három hipotézis tesztelése érdekében 2021-ben 539 válaszadó bevonásával CB-SEM-alapú modellezéssel végeztünk felmérést. Ez a kutatás arra törekszik, hogy mélyreható és strukturált elemzéssel járuljon hozzá a koronavírus-járvány során tapasztaltakról szóló szakirodalomhoz.

Kulcsszavak: Fogyasztói aggályok, Kockázateszlelés, Fogyasztóvédelem, Turizmus, Online értékesítés

JEL kód: M31

¹ egyetemi adjunktus, Budapesti Corvinus Egyetem, laszlo.kokeny2@uni-corvinus.hu

² Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal (OTKA_PD23_146648) támogatásával készült

Hagyományos és alternatív/ megújuló energia témájú tőzsdén kereskedett alapok (ETF-ek) befektetési lehetőségei

Mátyás Tímea Bernadett¹

A hagyományos és alternatív/megújuló energia exchange traded funds ETF-szegmensek közötti dinamikus korreláció és volatilitás elemzéséhez a VAR-Aszimmetrikus-Dinamikus-Feltételes-Korrelációs-Általánosított Autoregresszív-Feltételes-Heteroszkedaszticitás-modellt (röviden: VAR-ADCC-GARCH-modellt) alkalmazom. Az eredmények azt mutatják, hogy a modellek pontosan illeszkednek az adatokhoz, a becült paraméterek szignifikánsak, és a korreláció- és volatilitásmodellezések stabilak. Bizonyítom, hogy a hagyományos és alternatív/megújuló energia ETF-szegmensek eltérően viselkednek, különösen az alternatív energia szegmens, mely magasabb volatilitást mutat. A VAR-ADCC-GARCH-módszerrel végzett időszakonkénti változó korrelációelemzés azonosítja azokat a tényezőket, amelyek befolyásolhatják a két szegmens viselkedését. Ezáltal a kutatás hozzájárul a két szegmens közötti kapcsolatok feltárásához, előrelendíti a befektetési diverzifikáció és a kockázatkezelés kutatását.

Kulcsszavak: *VAR-ADCC-GARCH-modell, ETF, energia, hagyományos, alternatív/megújuló*

JEL kód: G32

¹ Doktorandusz, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola,
matyas.timea.bernadett@gmail.com

Halandósági modellek életkortól függő paramétereinek időbeli változása

Varga Livia¹

Lee és Carter több mint 30 éve népszerű halandóság-előrejelző modellje szerint a mortalitási ráták logaritmus a egy hosszú távú trend lineáris függvénye, amelynek életkortól függő együtthatója a halandóság időbeli változásának korszecifikus vizsgálatát teszi lehetővé. A modell továbbfejlesztett változatai közé tartoznak a többtényezős (pl. több időtől függő paramétert tartalmazó), illetve a multipopulációs halandósági modellek is. Utóbbiak egy populáció több alcsoportjának (pl. terület vagy nemek szerint bontott csoportjainak) összefüggő elemzésére alkalmasak azáltal, hogy a modell tényezői között szerepelnek csoportspecifikus és közös paraméterek egyaránt.

A kutatás során magyar férfiak és nők 1960 és 2022 közötti mortalitási rátáit vizsgáltuk. Három mortalitási modellt illesztettünk: a Lee–Carter modell mellett két multipopulációs változatot, a két- és háromfaktoros ACF ('augmented common factor') modellt. A rotáció néven ismertté vált jelenség szerint a fejlett országokban a halandóság-javulás lassul a legfiatalabb korcsoportokban és gyorsul a legidősebbeket tekintve. Emiatt vizsgáltuk a modellekben szereplő életkortól függő együtthatók közelmúltban megfigyelhető időbeli változását és azt az előrejelzés során figyelembe vettük.

A kutatás eredményeként a három halandósági modell rotált és nem rotált változatai szerint előrejeleztük a koréves mortalitási rátákat és meghatároztuk a várható élettartam lehetséges pályáját 2050-ig, magyar férfiakra és nőkre külön-külön. A modellek közül a háromfaktoros ACF modell illeszkedett legjobban a tény időszaki adatokra. E modell rotált változata szerint a legidősebbek a legfiatalabb korcsoportokhoz képest nagyobb mértékben fognak hozzájárulni a várható élettartam növekedéséhez a jövőben. A Lee–Carter modellben szereplő korszecifikus együttható múltban megfigyelhető változását előre vetítve azonban nem teljesül az, amit a rotációtól elvárnánk.

Kulcsszavak: multipopulációs halandósági modellek, alpopulációk együttes modellezése, időben változó életkori jellemzők, rotáció, várható élettartam előrejelzése

¹ PhD-hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, Közgazdasági és Gazdaságinformatikai Doktori Iskola, lee.via.varga@gmail.com

JEL kód: J10, J11

Köszönetnyilvánítás: A kutatás a Kulturális és Innovációs Minisztérium Kooperatív Doktori Program hallgatói ösztöndíj programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Hogyan lett Amerika ikonikus sportautójából villanymotor hajtotta családi SUV?

Juhász Alexandra¹– Viktor Patrik²

A dolgozatom a Ford Motor Company átalakulását járja körül. Az 1900-as évek elején alapították, majd világszerte az egyik legnagyobb ipari vállalattá fejlődte ki magát. A Fordot nem kell bemutatni, mindenki ismeri és él mindannyiunkban a kép az Amerikai V8-as Mustangokról és a V6 F150-es Raptorokról, mely a kezdetekor már teljesen lázba hozta az egész világot. Kutatásomban vizsgálom, hogy a vállalat a belső égésű motorok gyártása után milyen döntésekre kényszerült a villanymotorok bevezetéséhez. A környezetvédelmi elvárások, milyen szerepet játszanak abban, hogy a korábbról ismert és közkedvelt személyautó típusok szépen lassan eltűntek a gyártósorokról viszont a haszongépjárművek sokkal nagyobb teret kapnak. Kitérek arra, hogy milyen kockázatokkal és bizonytalansággal jár ez az éles váltás a 21. században és hogy szakadt két részre a Ford az elektromos autózásnak köszönhetően. Fontos szerepet kap az elemzések során, hogy a különböző márkák miképp befolyásolják egymást egy ilyen mértékű ipari átrendeződés, változás során. A verseny helyzet sok pozitív hatást is hozhat, mindig van egy éllovas, akit utol kell érni, hogy ne essünk ki a játékból, de a piaci helyzetünk stabilizálásra sokkal fontosabb egy jó stratégiai terv készítése. A Ford is egy új stratégiával kezdett neki az átalakulásnak. Az éles váltás nem csak a gyártás, de a költségvetés és marketing stratégiai változását is megkövetelte. Az átalakulást nem egyszerűsítette meg a 2019-es világjárvány, mely hozott magával egy válság helyzetet és a most is fennálló háborús helyzetek sem, melyek magukkal hozták a nyersanyag készlet hiányát ezzel együtt egy hatalmas inflációt is. A gyors reagálás ilyenkor elengedhetetlen, fogalmazhatok úgy is, hogy minden perc számít. Szükség van a csapat munkára, a szervezetségre és a döntések gyors előkészítésére. A piacon a legfontosabb szereplők a fogyasztók, ha őket ki hagyjuk a stratégiánk tervezésénél akkor olyan mintha nem is csináltunk volna semmit. A témám elemzésében elengedhetetlen, hogy megvizsgáljam a fogyasztói döntéseket, hogy milyen hatást váltott ki belőlük az elektromos autók megjelenése. Felmérések sokasága készült, melyben az emberek kinyilváníthatták tetszésüket vagy éppen nemtetszésüket a villanyautó gyártók irányába. A felméréseknek köszönhetően kaphatunk egy képet a közeledési szokásaikról,

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

anyagi lehetőségeikről és lakóhelyükről, mely a gépjárművek töltése szempontjából egy kicsit sem elhanyagolható tényező. Végül dolgozatomban konklúziójaként rámutatok, hogy a Ford Motor Company utolsó pillanatig kihasználja a 1900-as évek adta megítélést és a szép lassú átrendeződés, a gazdasági, piaci elvárások megfelelése mellett többnyire kitart azok a belsőégésű típusai mellett melyhez mai napig kötik a nevét.

Kulcsszavak: autógyártás, elektromos autó, technológiaváltás, döntés kényszer

JEL kód: G1

IFS ERP rendszer

Horvát-Kenyeres Zsolt¹– Viktor Patrik²

Egy jó döntéstámogató rendszer alapja a big data, nagy számú sokaság és adatokból lehet jó döntéstámogató rendszert kiépíteni. A döntésektől függ, hogy milyen döntéstámogató rendszert kell alkalmaznunk. Más rendszer kell egy privát döntéshez, és más egy vállalkozás irányításában szerepet játszó döntésben. A magánéletünket nagy mértékben a közösségi médiában megjelenő hírek, információk és adatok befolyásolják. Ettől lényegesen különbözőbb vállalati rendszerek léteznek már, melyeknek az alapja az ERP rendszer, mely teljeskörűen tartalmazza a vállalat valamennyi folyamatának adatait (integrált adatgyűjtés). Az ERP rendszerrel épülhetnek Satelit Adatgyűjtők, melyek a vállalat egyedi folyamataiból származó új adatokat tartalmazzák. Az ERP rendszerek közül a legismertebb az SAP, IFS, JDEdwards, Microsoft NAVision, Microsoft AXAPTA.

Egy jó döntéstámogató rendszer nagyon sok adatot többféle dimenzióban tárol, ezzel biztosítva az elemzőknek a részletes adatszolgáltatást, melynek outputja a vállalatvezetés számára is érthető információkat tartalmaz. Az általam tervezett dolgozat tárgya az IFS ERP rendszer lesz. A programot Svédországban fejlesztették, elsősorban termelés- és karbantartásorientált. Később ezt a programot továbbfejlesztették, hogy a vállalat teljes integrált adatfeldolgozását támogassa. A rendszer moduljai között megtalálható a pénzügyi modul, készletmodul, termelésmodul, termelésprogramozásmodul, karbantartásmodul, receptúrakészítés és projektek moduljai, értékesítésmodul, raktározási modul, beszerzésmodul, Általános törzsadatok és gyors riportmodul. Az integráltság eredménye, hogy egy adatot egy helyen kell bevinni, de így azt az adatot valamennyi modul használja. Ezáltal elkerülhető az eltérő értelmezése egy adatnak. Releváns, megbízható, azonos tartalmú adatokat tartalmaz a rendszer, például az értékesítés fedezet elemzéséhez is kiválóan alkalmas. Az elemzés a tárgyhavi értékesítési adatokból indult ki, és a végén a vezetésnek támpontot ad az értékesítési stratégia alakításához. Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy az ilyen IFS adatbázison alapuló Excel tábla tartalmazza a tárgyhavi értékesítési adatokat, relációnként, szegmensenként, vevőként és cikkenként. Az egyes értékesítésekhez tartozó adat az árbevétel, az önköltség, a mennyiség mellett tartalmazza

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

a tehergépkocsi költséget és az értékesítés után járó fizetett árbevételt. Ezeknek az adatoknak a segítségével állapítja meg a társaság a tárgyhavi értékesítési fedezetét. Ennek ismeretében dönt arról, hogy a következő időszakban melyik gépen, milyen ár stratégiával, milyen receptúramódosítással fogja gyártani ezt a terméket az adott vevőnek.

Kutatásomban szeretnék kitérni ezeknek a programoknak a hátterére, mely cégeknél mennyire vált be, használják-e, megtérül-e a befektetett pénz a közel 1 évente megújítandó programba, valamint azt is kizseretném deríteni, hogy mennyi időt spórolnak, takarítanak meg egy-egy adott munkakörben, főbb kapcsolataimat szeretném majd ezügyben körbejárni és monitorozni őket, valamint 1-1 órás meetingeken fogják majd megosztani véleményüket.

Kulcsszavak: tanulás, döntés, kockázat

JEL kód: G1

Innovatív fizetési megoldások és kisegítő eszközök

Bodzsár-Urbán Éva¹

A kiválasztott téma aktualitása abban rejlik, hogy napjainkban a digitalizáció, biometrikus azonosítási lehetőségek, és az AI folyamatosan fejlődik. Covid előtt végzett kérdőíves kutatásom eredményeiben szerepelt, hogy a vénaszkenner, mint jövőbeli fizetési megoldás, lehet egy alternatíva. Koreában már voltak tesztelések a vénaszkennerrel, mint egy fizetési lehetőséggel kapcsolatban.

A digitalizáció, és innováció olyan egyéb elektronikus fizetési lehetőségeket fejlesztett ki, mint az okosóra, ami napjainkban már egy teljesen hétköznapi eszköz. De ez mellett megjelent az okosgyűrű, amely a vízállóságával, az NFC technológiával, és tokenesítéssel biztonságos fizetést nyújt. Még egyedibb megoldás a vénaszkenner, amely felhasználható személyek azonosítására vagy fizetési rendszer megvalósítására. A kutatás tekintetében fontos, hogy a vénaszkenner Japánban, valamint Lengyelországban már bankautomaták használatánál is tesztelték. De ezen kívül a tenyérvéna technológia alkalmazásának lehetőségei számos területen megmutatkoznak. Nemrégiben az Amazon új biometrikus fizetési szkennerrendszert jelentett be, amelyet a jövőben a szupermarketek pénztárainál is használhatnak. Az ötlet lényege, hogy az „Amazon One” szkennel lehetővé teszi, hogy valaki egyszerűen csak elhúzza a kezét a készülék felett, máris fizethet vele. Ennek oka, hogy az eszköz már rendelkezik a felhasználó tenyeréről készült regisztrált képpel, amely rögzítette a tenyér vénamintáit. Fontos, és kiemelendő, hogy az azonosítás után a szenzor automatikusan törli a szkennelt mintát, vagyis a tenyér érlenymata soha többé nyerhető ki az alkalmazásból. Egyedi plusz kisegítő alternatíva lehet a mesterséges intelligenciára támaszkodó AI Pin, vagy az idei CES technológiai kiállítás eddig talán legértékesebb eszköze, a Rabbit.

A kutatások alapján, a vénaalapú érzékelés kizárólagosan tudja azonosítani az adott személyt, így vannak olyan felvetések, hogy a jövőben az utazási bérlet, a bankkártya, de akár az útlevél kiváltására is alkalmas lehet. Az azonnali fizetés tehát a jövő, ami különbözhet, az csak a megjelenítésének a formája, bőr alá beépített nanochip, QR kód, vagy vénaszkenner.

¹ PhD hallgató, MATE GRTDI, bodzsarurbaneva@gmail.com

Kulcsszavak: Innováció, biometrikus azonosítás, okoseszközök, vénaszkenner, fizetési lehetőségek

JEL kód: G59

Kriptovaluta árfolyamának előrejelzése különféle DSS-ek által

Huszár Márk¹– Viktor Patrik²

A kriptovaluták napjainkban igen forró téma, rengetegen ugranak bele, mint gyors meggazdagodás felé vezető út, felbuzdulva a Bitcoin sikertörtéjén, sokak első befektetése. A valóság azonban az, hogy akik kellő előzetes tudás és felkészülés nélkül fognak neki, általában hamar elveszítik a pénzüket. Ez a dolgozat a kriptovaluták kereskedelmével érdeklődőknek nyújthat segítséget a kezdeti nehézségekben. A témaválasztásom erősen személyes alapokon nyugszik, ugyanis 2021-ben építettem kriptó bányász gépeket, először magamnak, később több barátomnak is. A bányász rigeken Dagger-Hashimoto algoritmust futtatva Ethereumot bányásztam, ennek a profitabilitása akkor igen kedvező volt. 2022-ben Proof of Work mechanizmusról az Ethereumot áthelyezték Proof of Stake-re ezzel, növelve a tranzakciók sebességét, csökkentve az ökológiai lábnyomukat és lezárva a kriptobányászat aranykorát. Bár a bányászat számomra manapság már nem éri meg, a kibányászott „drágakövekből” maradt, melyeknek gyarapításával azóta is aktívan tevékenykedem, több-kevesebb sikerrel. A kutatásom a kriptovaluták árának lehető legpontosabb előrejelzése köré szeretném építeni, ez igen könnyen párhuzamba vonható a döntéstámogató rendszerek alapvető funkcióival. Próbálnám átfogólag bemutatni a kriptovaluták világában használt döntéstámogató rendszereket és gyakorlatba átvive maximalizálni a profitom. Tervezem összehasonlítani a legelterjedtebb: HODL startaégiát, ami lényegében annyit tesz, hogy az árfolyam mozgásokat figyelem kívül hagyva, a hosszútávú haszon reményében passzív módon ragaszkodva tartjuk a kriptovalutát, a modernebb, rizikósabb és több odafigyelést igénylő számítógép segítségével kalkulált, plusz emberi tudást ötvöző, lehető legjobb időben történő aktív adás-vétellel. A kutatást első sorban egy szekunder kutatásra fogom alapozni, de az eredményeket felhasználva, mint már említettem primer kutatásba is át fogok tekinteni. Először egy kevés történelmi háttérrel indítanám a dolgozatot, majd megismertetném a kriptovalutákban rejlő lehetőségeket és veszélyeket. Árfolyamok változásának mozgatórugóit, trendek felismerését. A kutatás ezt követő részében a DSS-rendszerek alapvető tulajdonságaival, működési mechanizmusukkal, hatékonyságuk növeléséhez nélkülözhetetlen paraméterek ismeretéről ejtenék néhány szót. A

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

döntéstámogató rendszerek különféle típusait is részletesen ki fogom fejteni, kifejezetten nagy teret adva a mesterséges intelligenciát magas hatékonysággal használóaknak. Műszaki beállítottságomból és matematika iránt való szeretetemből az alap algoritmusokat is bemutatnám. Ezt követően a vizsgált stratégiák eredményét tervezem elemezni, mely jelenlegi helyzetből fakadóan bika piacra fog optimális döntések létrehozásában segíteni. A dolgozat zárórésztében megválaszolom a kutatási kérdést, miszerint melyik stratégia a leginkább jövedelmező, habár ez nem lesz egyértelműen jól behatárolható, hiszen a kriptovalutákon igen nagy amplitúdójú kilengések tapasztalhatók nap mint nap. A legnagyobb piaci kapitalizációval rendelkező kriptovaluták átlagosan 3-szor többet mozognak azonos idők alatt, mint a hagyományos részvénytőzsde egy híresebb részvénye. Végző konklúzió levonásához tervezek eszközölni egy kis fuzzy logikát. A kutatás során első sorban angol nyelvű tudományos szaklapokból tervezek informálódni, a magyar cikkek limiált példányszámából fakadóan. Végző gondolatként megjegyezném, hogy próbálok a lehető leginkább objektív maradni, hiszen személyes érdekeim is ezt kívánják.

Kulcsszavak: döntéstámogató rendszer; Fuzzy logika; cselekvési alternatívák

JEL kód: G1

MES rendszer bevezetésének hatásai a termelésre

Varga Artúr¹– Viktor Patrik²

A 2024. április 20-ig tartó kutatásom alatt szeretném megfigyelni és leírni a MES rendszer bevezetésének folyamatát. Megvizsgálni, hogy hogyan hat ez a rendszer a termelési mutatókra, a sorvezetők és a menedzsment munkájára. A MES a gyártási tevékenységek teljes körű monitorozására, szervezésére és ellenőrzésére fókuszál, és integrálja az összes olyan információt, amelyre a gyártási döntések meghozatalához szükség van. Az ilyen rendszerek segítenek a hatékonyság növelésében, a selejtelek csökkentésében, a minőség javításában továbbá a mérnökök és a menedzserek általi gyors és célzott fejlesztésekben.

Fel vázolnám a dolgozatunk elején, hogy miért is fontos a digitalizálás és az automatizálás, mik lehetnek az előnyei és hátrányai, továbbá, hogy hogyan történik az ipar 4.0 bevezetése a mi gyáregységünkönél. Mivel foglalkozunk és miért lényeges számunkra, hogy átláthatóbbá ezáltal hatékonyabbá váljunk.

Be szeretnénk mutatni, hogyan működik ez a rendszer jelenleg más cégeknél, gyáraknál. Hogyan segíti az adatfeldolgozást és továbbítást, a valós idejű termelést és a géphatékonyság növelést. Iparági elemzéseket végzek és mélyebben be mutatom a MES fogalmát és annak funkcióit nálunk. A sorvezetők feladatai nagy részét már nem a papír alapú adminisztráció fogja kitenni, hanem kitudnak teljesedni, mint vezetők. Döntéshozásuk strukturáltabb, egységesebb és magabiztosabb lesz a rendszer által. Meg szeretném vizsgálni, hogy tényleg kevesebb dolga lesz-e így a sorvezetőnek, valóban oda tud-e figyelni jobban a folyamatok betartására, a minőségre, a biztonságra, az emberekre.

Az mi feladatunk pedig az egész bevezetésben az input adatok monitorozása, validálása, a sorvezetők betanítása, a folyamatmérnökség munkájának támogatása. A generációk közti digitális tudáskülönbség leküzdése, a tudástranszfer és a megfelelő kommunikáció a sorvezetőkkel és az operátorokkal egy új kihívás és egyben lehetőség számomra. Mivel megtalálható köztük mind az Y mind a Z generáció tagjai. Nagy hangsúlyt szeretnék fektetni

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

tevékenységükre, mert ők hordják a váluken az egész gyárat. Segítenem kell a munkájukat főleg a kezdeti időszakban, mikor a két rendszert még párhuzamosan egymás mellett kell kezelniük. Kutatásunk először deduktív megközelítéssel kezdeném, ekkor csak összevetném a mi rendszerünk működését egy másik gyárban működő rendszerrel. Szekunder kutatást végzek, majd át gondolom, hogy hogyan is kell ennek működnie, mik az elvárások. Fel állítok néhány hipotézist, majd az időm további részében primer kutatást folytatok, megpróbálom felhasználni mind a kvalitatív, mind a kvantitatív kutatási formát a rendelkezésre álló idő alatt. Megkérdezem a sorvezetőket, műszakvezetőket, hogy mik az elvárásaik a rendszerrel kapcsolatban. Ki derítem milyen kérdéseik, félelmeik vannak a rendszerrel kapcsolatban. Majd gyakorlati oktatáson keresztül megtanítom nekik a rendszer használatát. Közben megfigyelem őket, a reakciójukat, az elfogadásukat vagy az el nem fogadásukat.

Végül a kutatási idő végén összegezzük. az addig látottakat. Megállapítom, hogy eredményesen haladunk-e a beüzemeléssel vagy sem, jó és érthető-e a betanítási stratégia, illetve sikerült-e alátámasztani, vagy megcáfolni a kezdeti hipotézisemet.

Kulcsszavak: MES, Generációk, gyártás

JEL kód: G1

Monetáris politika a fogyasztóvédelemben

Keskeny Dávid¹

A monetáris politika és fogyasztóvédelem kölcsönhatása kulcsfontosságú téma a pénzügyi stabilitás és a fogyasztói jólét fenntartása szempontjából. Ez a tanulmány arra összpontosít, hogy elemzi a monetáris politika hatását a fogyasztóvédelmi intézkedésekre, és megvizsgálja, hogyan alakíthatja ezeket a két terület közötti dinamika.

A monetáris politika, mint az infláció és kamatlábak szabályozásának eszköze, közvetlen hatással van a fogyasztói árakra és a pénzügyi stabilitásra. Az alacsony kamatlábak például ösztönözhetik a fogyasztói költekezést, de ugyanakkor a megnövekedett likviditás inflációt is okozhat. Ezenkívül a pénzügyi intézmények stabilitásának szoros kapcsolata van a fogyasztóvédelmi mechanizmusokkal.

A tanulmány rámutat azon összekapcsolódó területekre, ahol a monetáris politika és a fogyasztóvédelem szinergiában lehetnek. Például, a jegybankoknak kialakíthatnak olyan politikákat, amelyek nemcsak a gazdasági növekedést támogatják, hanem a fogyasztói jogokat is védik. Az átláthatóság, az oktatás és a pénzügyi tájékoztatás növelése segíthet a fogyasztók védelmében a pénzügyi változások és kockázatok közepette.

A tanulmány azt is hangsúlyozza, hogy a monetáris politika és a fogyasztóvédelem szoros együttműködése létfontosságú a fenntartható pénzügyi rendszer kialakításához. Az intézkedések összehangolása elősegítheti a pénzpiaci stabilitást és a fogyasztói bizalmat, ami hozzájárul a fenntartható gazdasági fejlődéshez és a társadalmi jóléthez.

Ez a tanulmány kiemeli a monetáris politika és fogyasztóvédelem közötti összetett kapcsolatokat, és arra ösztönzi a kutatókat, hogy további mélyreható vizsgálatokat végezzenek ezen a területen, ahol a gazdaság és a fogyasztóvédelem közötti egyensúly kialakítása kulcsfontosságú a fenntartható fejlődés szempontjából.

Kulcsszavak: Fogyasztóvédelem, Monetáris politika, Pénzügyi stabilitás, Fogyasztói jólét, Gazdaság

JEL kód: P43, P46

¹ Phd, doktorandusz, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi kar, Doktori Iskola, davidkeskeny@gmail.com

Napelemes energiellátás

Horvát-Kenyeres Zsolt¹– Viktor Patrik²

A napelemes technológia a jövő fenntartható energiaellátásának az egyik legmeghatározóbb részévé vált. Egy napelemes rendszer önmagában is jelentős hosszútávú megtakarítást jelent az üzemeltető számára, viszont üzemeltetésüknél vannak időszakok, amikor annyi áramot termelnek, hogy azt a háztartás az adott pillanatban már nem tudja felhasználni. Ilyenkor a megtermelt többlet energia a hálózatba kerül betermelésre, amit valahol, valaki más használ majd fel. Viszont vannak időszakok, főként a téli hónapokban amikor kevesebbet termel a napelemes rendszer, így a hálózatról kell vásárolni áramot, mivel a berendezéseinknek, olyankor is működtetni szeretnénk. A megbízható, rövid időtartamú teljesítmény előrejelzés hiánya jelenleg akadályt jelent a hálózat számára. A rendszerhasználat számára főleg a nyári időszakban előforduló napos időben 100%-on termelő, majd egy felhő hatására hirtelen lecsökkenő hálózatra kiadott árammennyiség igen megterhelő, néha a kiszabályozhatóság határát is súrolja. Természetesen az üzemeltető ekkor sem jár rosszul, hiszen a szolgáltatóval éves szinten el tud számolni a termelt és vételezett árammal, de rendszerirányítás számára sokkal kedvezőbb ha a fel nem használt energiát az üzemeltető saját magának tárolja el. Az egyedi rendszerek kisebb éves termelése lehetővé teheti, hogy összességében nagyobb megújuló részarány legyen az országos hálózaton. A napenergia tárolás ma már nem csak vízió, léteznek kidolgozott technológiák amelyek háztartások számára is gazdaságosan megvalósíthatók. A dolgozatomban az éppen aktuálisan futó napenergia plusz program pályázaton belüli energiatárolós napelem telepítésének változatait mutatom be. Bemutatom rendszer elmeit, az napelemeket, az akkumulátor telepet, és az invertert. A legoptimálisabb ajánlat kiválasztásához több tényezőt is figyelembe kell venni. maga a döntés definíciója is azt jelenti, hogy célirányosan választunk a lehetőségek közül, meghatározott szempontok szerint, meghatározzuk a feladatot, tervezünk, választunk az alternatívák közül, és végül a legkedvezőbb alternatívát megvalósítjuk. A többszempontú döntések támogatására megalkotott rendszerek, már az 1960-as évektől a rendelkezésünkre állnak, és napjainkig folyamatosan fejlődnek. A dolgozat célja megismerni azokat a döntéselméleti módszereket, amelyek egy

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

összetettebb probléma megoldásakor a döntéshozó segítségére lehetnek, mint például különböző döntési mátrixokat, számítógépes szoftvereket stb. Ezt követően a konkrét lehetőségek bemutatásával, a többszemponútú döntési feladatok segítségével a különböző lehetőségek közül az adott szempontoknak megfelelően melyik lehet a legjobb választás. Céloom, hogy a többszemponútú döntéstámogató modellek segítségével a legmegfelelőbb modellt kiválasszam, ami nem feltétlenül az árban legkedvezőbb ajánlat. Bemutatom a döntéselméleti alapfogalmakat illetve ezek jelentőségét, majd részletesen ismertetem az energiatárolós napelemrendszer során használt legfontosabb alapfogalmakat. Dönteni kizárólag tudás birtokában lehet, viszont a tudás sohasem lehet teljes mértékben kifejezni. A tudásnak is több fajtája létezik, ilyenek például a tacit és az explicit tudás. A dolgozatomban bemutatom a tudást segítő technikákat.

Kulcsszavak: megújuló energia, napenergia tárolás, döntés, tudás, döntéselmélet

JEL kód: G1

Részvételi modellezés a menedzsment- és szervezettudományokban. Szisztematikus irodalmi áttekintés

Hartyándi Mátyás¹

A részvételi modellezés újító irányzatként több évtizedes múltta tekint vissza az üzleti életben és a tudományos kutatások világában. A módszer közvetlenül vonja be az érintetteket a komplex rendszerek megértésébe és alakításába, lehetővé téve számukra, hogy aktívan vegyenek részt a helyzet megértésében és a megoldások kidolgozásában.

A részvételi modellezés menedzsment- és szervezettudományok területén játszott szerepének és jelentőségének feltárásához a Scopus adatbázisban beazonosított dokumentumok szisztematikus irodalmi áttekintése került lefolytatásra. 2004 és 2023 között összesen negyven darab olyan angolnyelvű folyóiratcikk került indexálásra a “Business, Management and Accounting” tudományterületi kategóriában, amely tartalmazta címében, absztraktjában vagy kulcsszavai között a “részvételi modellezés” kifejezést.

A releváns találatok további szűkítésével kézzelfoghatóvá vált a részvételi modellezés jelenlegi helyzete, menedzsment- és szervezettudományok terén releváns fókuszai és kérdései. A dokumentumok között többségében találhatóak az ausztrál, amerikai, francia és holland szerzők, és közülük is kiemelkedik Oz Sahin és Nuno Videira munkássága. Az előzetes eredmények alapján hangsúlyosak a fenntarthatósággal, klímaváltozással, vízgazdálkodással kapcsolatos témák.

A fontos szerzők és művek bemutatása mellett megvilágításra kerül az is, miként kapcsolódik a részvételi modellezés a szervezeti tanuláshoz. Ezzel nem csak a kutatók, de üzleti tanácsadók, vezetők és HR szakemberek számára is láthatóvá válik a részvételi modellezés potenciálja, mint közös megértést és változást hozó innovatív intervenció eszköz.

Kulcsszavak: szisztematikus irodalmi áttekintés, részvételi modellezés, rendszerdinamika, üzleti szimulációk, szimuláció alapú tanulás

JEL kód: D83, M53

¹ Ph.D. hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola. matyas.hartyandi@uni-corvinus.hu

Stratégiai-gazdasági kompetenciák a sérülékeny csoportokban

Szarvák Tibor¹ - Ackermann Tamás²

A tanulmány bemutatja a Felzárkózási mentorhálózat című projektet, a projekt keretében megvalósuló mentorálás eredményeit. A mentorálás egyik célja a hátrányos helyzetű személyek pszicho-szociális állapotfejlesztése volt. A mentoráláson résztvevő személyek a mentorálási folyamat elején és végén pszicho-szociális állapotfelmérő tesztet töltöttek ki, a mentorálás haszna így mérhetővé vált. A kutatás bemutatja azoknak a kompetenciáknak a változásait, melyek a mentoráltak gazdasági döntéseit befolyásolják.

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, roma közösség, társadalmi felzárkózás, gazdasági kompetenciák, sérülékeny csoportok

JEL kód: I2

¹ PhD, adjunktus, Debreceni Egyetem, Szociológia és Szociálpolitika Tanszék

² doktorandusz, Debreceni Egyetem, Szociológia és Társadalompolitika Doktori Program

Tervező-kivitelező felelősség és kapcsolat az építőiparban

Szabó Olivér¹– Viktor Patrik²

Az általam választott téma az építőipari kivitelezés és a tervező-kivitelező közötti kapcsolat. Az építőipar egy rendkívül komplex és összetett terület, ahol a sikeresség kulcsa a tervezők és a kivitelezők közötti szoros együttműködésben rejlik. Ez a kapcsolat nem csak a projekt sikeres megvalósítását támogatja, hanem számos kihívást is magában rejt, amelyek jelentősen befolyásolhatják a projekt sikerességét. A kommunikációs akadályok, a tervezési és kivitelezési eltérések, a szerződéses viták, a projektmenedzsment és időzítési problémák, valamint a költségvetési és minőségi kérdések a leggyakoribb problématerülete, amelyekkel szembe kell nézni. Ezen kihívások kezelése nem csak a projekt menedzsmentje számára jelent kihívást, hanem a projekt minden érintettjének közös felelőssége. A két fél közötti kapcsolat kulcsfontosságú a sikeres projekt megvalósításában, illetve számos kihívást is rejt magában. Ez az absztrakt a tervező kivitelező kapcsolat problémáit, és az ezekre adott potenciális megoldásokat vizsgálja az építőipar kontextusában. A kommunikációs protokollok megerősítése kulcsfontosságú a tervezők és kivitelezők közötti zökkenőmentes együttműködéshez. Egyértelmű és hatékony kommunikációs csatornák létrehozása, rendszeres megbeszélések és az elektronikus kommunikációs eszközök hatékony használata is elengedhetetlen a félre értések elkerülése és a projekt hatékony előrehaladása szempontjából. tervezési folyamatok integrációja a kivitelezési folyamatokkal lehetővé teszi a tervezésből felszínre bukkanó eltérések időben történő azonosítását és kezelését, csökkentve ezzel a késedelmeket és a költség túllépéseket. Továbbá a projekten belül kutatom még a kommunikációs akadályokat, tervezési és kivitelezési eltérésekkel kapcsolatos kérdéseket, szerződéses viták, projektmenedzsment és időzítési problémák illetve a költségvetési és minőségi kérdések kerülnek még elemzésre, mint a kapcsolat leggyakoribb problématerületei. Tanulmányomban szeretném megállítani, hogy a kommunikációs protokollok megerősítése, az egyes tervezési folyamatok integrációja – ezen túl az adott projekten kívül felmerülő pót- illetve pluszmunkák által generált költség illetve kivitelezési folyamatok, a projektmenedzsment módszertanainak finomítása, költségvetési kontroll és a minőségbiztosítási rendszerek

¹ hallgató, Óbudai Egyetem

² hallgató, Óbudai Egyetem

fejlesztése is kulcsfontosságú a problémák kezelésében. Garancia, szavatosság és felelősségvállalás. A költségvetési kontroll és a minőségbiztosítási rendszerek fejlesztése szintén elengedhetetlen a sikeres megvalósítás érdekében. Költségvetés szigorú nyomon követése, és a minőségbiztosítási protokollok alkalmazása biztosítja, hogy a projekt megfeleljen a meghatározott költségvetési és minőségi elvárásoknak. Ezenfelül a garancia, szavatosság és a felelősségvállalás kérdéseinek megfelelő kezelése tovább növeli a projekt sikerének esélyét, és biztosítja a megrendelők elégedettségét. A szerződéses viták gyakran a szerződési feltételek értelmezési eltéréseiből adódnak. Sokszor csak „átfutják” a felek a szerződést, és sok apróbb bekezdést figyelmen kívül hagynak, amikkel a megrendelő később visszaélhet. Célszerű egy nagyobb szerződést akár egy jogással, vagy egy ügyvéddel is átnézetni. Kutatásom továbbá hangsúlyozza az adaptív megközelítések és a folyamatos fejlődés jelentőségét az építőipari projektek sikerességének biztosításában. Dolgozatunk célja, hogy áttekintést nyújtson a tervező kivitelező kapcsolat kihívásairól és a lehetséges stratégiákról, amelyek hozzájárulhatnak az építőipari projektek hatékonyabb kezeléséhez és végrehajtásához. Főbb kutatási módszerek, amelyeket alkalmazni szeretnék: dokumentumok és tartalomelemzés, szisztematikus irodalmi áttekintés, mély interjú egy vagy több kompetens személlyel.

Kulcsszavak: eszközmenedzsment, építőipar, felmérés

Jelkód: G1